

Biblicum

– tidskrift för biblisk tro och forskning

- Jesaja 40:1-41:20
- Romarbrevet, kap. 2
- Problemet ångest inför döden
- David Hedegårds kamp för biblisk tro
- Mekane Yesus-kyrkans brytning

Nr 2 2013 Årg. 77

INNEHÅLL

Redaktionellt	49
Profeten Jesajas bok – del 13 i en artikelserie. SE	50
Romarbrevet – del III. Egil Edvardsen	68
<i>Frågor och svar</i>	77
<i>Utblick över samtiden</i>	80
<i>Litteratur</i>	86
<i>Gåvoredovisning</i>	97

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Stefan Hedkvist

Redaktör: Seth Erlandsson

Redaktionskommitté: Seth Erlandsson, Stefan Hedkvist, Alvar Svenson, Egil Edvardsen, Kjell Petter Bakken.

Tidskriften utkommer med fyra nummer per år.

Prenumerationspris: 250 svenska kr (stud. 150 kr)

Prenumeranter i Norge: 290 norska kr (stud. 200 NOK)

Prenumeranter i Danmark: 270 danska kr (stud. 190 DKK)

Prenumeranter i Finland och övriga Europa betalar 36 euro (stud. 25 EUR)

Våra portokostnader för fyra nummer (som är inkluderat i pren.priset) är f.n.:
prenumeranter inom Sverige 20 kronor, prenumeranter utanför Sverige 96 kronor.

Sverige: Bankgiro 251-4701

Norge: DnB NOR 7877.08.15400

Finland: SAMPO 800017-70843747

Tidskriftens expedition:

Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, S-331 35 Värnamo

E-mail: biblicum@bredband.net

Redaktionens adress:

Seth Erlandsson, Vitmåragatan 9 B, S-722 26 Västerås

E-mail: seth.erlandsson@tele2.se

Glöm inte anmäla adressändring till expeditionen!

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

2/2013

Redaktionellt

I och med detta nummer har genomgången av Jesajaboken nått fram till bokens andra del, kap. 40-66. Det har påståtts vara ett av den bibelkritiska forskningens säkraste resultat att dessa kapitel tillkommit långt efter Jesajas tid. Man tolkar texten mot bakgrund av vad som ägde rum först under senare delen av 500-talet f. Kr. Men bakgrunden till Jesajas förkunnelse och profetior i dessa kapitel är i själva verket vad som hände i Israel och Juda under senare delen av 700-talet fram till år 701 f. Kr. Studera därför noggrant det avsnitt av Jesajaboken som kommenteras i detta nummer och ta del av Jesajas klagande förkunnelse! Alltför länge har påståenden om en andra och en tredje Jesaja tillåtits undergräva Bibelns tillförlitlighet, slita sönder bokens enhetliga komposition och förvränga dess budskap.

Bibelkritikens avvisande av Bibeln som Guds sanna uppenbarelse och ”vetenskapens” evolutionistiska tro att skapelsen har skapat sig själv är avgörande faktorer bakom den enorma avkristning som ständigt kommer till uttryck i massmedia. Obiblistiskt tänkande och grov omoral sprider sig nu som en löpeld. När man förnekat Skaparen och ansvaret inför honom, vill man nu också runt om i världen förneka skapelsens ordning om man och kvinna genom att förespråka samkönade äktenskap. Därför är det angeläget att lyfta fram Bibelns rika undervisning och avslöja hur dåraktigt det är att förneka den ende sanne Guden till förmån för allskonns avgudar och evolutionistiska s.k. sanningar. Men vi ska akta oss för att bli moralister (se den viktiga utläggningen av Romarbrevet 2).

Förutom fortsatta studier i Jesajaboken och Romarbrevet tas i detta nummer bl.a. följande frågor upp: Vad är lösningen på problemet ångest inför döden? Har vetenskapen lösningen? Är Mekane Yesus-kyrkans brytning med Svenska kyrkan motiverad? Behöver vi en bibelreformation? Hur såg David Hedegårds kamp för biblisk tro ut?

Red.

Profeten Jesajas bok – del 13 i en artikelserie

(forts. från *Biblicum* 4/12, s. 170-185)

Förord till Jesaja 40-66

Vi har redan sett hur kapitel 36-39 utgör navet i Jesajabokens komposition. Första delen avslutas med dessa kapitel och andra delen tar sin utgångspunkt i de händelser som där återges. Jerusalem, som tycktes räddningslöst förlorat och hade förtjänat att gå under pga. folkets grova synder mot HERREN, blev helt oförtjänt skonad genom Herrens direkta ingripande. Med spillrorna av sin här tvingades Sanherib vända tillbaka samma väg som han kom. Det blev som Herren hade lovat genom sin profet: ”In i denna stad ska han inte komma, säger HERREN. Ty jag ska skydda och rädda denna stad *för min och min tjänare Davids skull*” (37:34-35).

Jerusalems mirakulösa räddning undan assyrierna år 701 f. Kr. var ett kraftfullt vittnesbörd om HERRENS frälsande förmåga och att frälsningen helt och hållet är Guds gärning. Frälsningen undan världsmakten Assur-Babel vill förebilda och förebåda ett ännu större under, frälsningen undan de andliga fienderna synden och döden *”för min och min tjänare Davids skull*”. ”Min tjänare David” syftar inte bara på kung David som dog 270 år före Jerusalems räddning år 701 f. Kr. Den kommande Messias, ”jungfruns son” (7:14) av Davids hus och släkt, som kommer med *”frid utan slut över Davids tron och hans kungarike*” (9:7, jfr Gabriels ord till jungfrun Maria i Luk. 1:32-33), kallas i profetiorna både Davids son och *”min tjänare David*” (se Hes. 34:23ff; 37:24-26). I avslutningen av Jesajabokens första del (39:6-8) klagör Jesaja att räddningen undan Sanherib inte innebar *”frid utan slut över Davids tron och hans kungarike*”.

Vad som menas med *”frid utan slut över Davids tron och hans kungarike*” och hur denna frid ska åstadkommas av HERRENS sanna tjänare, Messias, preciserar Jesaja närmare i kapitel 40-66.

Komposition

Kapitel 40-66 består av tre lika stora delar, 40-48, 49-57 och 58-66. Kap. 40-48 slutar med orden: *"Det finns ingen frid för de gudlösa, säger HERREN"* (48:22). Kap. 49-57 slutar på samma sätt: *"Det finns ingen frid för de gudlösa, säger min Gud"* (57:21). Kap. 58-66, som också är hela Jesajabokens avslutning, slutar med *de gudlösas eviga ofrid*: *"Deras mask ska inte dö och deras eld inte utsläckas"* (66:24, ord som den utlovade Messias upprepar enligt Markus 9:48).

I. Kapitel 40-48 handlar främst om **Sions frälsning från Assur-Babel**. Med anledning av profetian i 39:6 (*"Se, dagar ska komma, då allt som finns i ditt hus och som dina fäder har samlat ända till denna dag ska föras bort till Babel"*) blir det naturligt för Jesaja att låta kap. 40-48 domineras av Guds folks frälsning från Babel.

II. Kapitel 49-57 (mittsektionen) handlar främst om **frälsningen från synden**.

Babel betecknar inte bara en politisk världsmakt och dess ideologiska centrum utan *är symbolen för Sions andliga fiender i alla tider*. Guds folks värsta fiender är synden och döden och därför domineras denna sektionens mittparti av hur segern över dessa fiender ska vinnas.

III. Kapitel 58-66 slutligen handlar främst om **det gamla och det nya Sion**.

Sion eller Jerusalem syftar på Guds folk, ibland på gamla förbundets Israel i sin helhet som fått ett särskilt tjänaruppdrag men blivit en blind och ohörsam tjänare (se 42:18-19), ibland bara på de troende, Guds sanna tjänare från både judafolket och hednafolken (49:6).

Kapitel 40-66 är inte bara indelad i tre lika stora delar. Dessa delar är i sin tur indelade i tre lika stora delar:

Första delen i 40-42, 43-45 och 46-48, andra delen i 49-51, 52-54 och 55-57, och tredje delen i 58-60, 61-63:6 och 63:7-66:24. Var och en av dessa delar består i sin tur av tre delar: 40-42 av 40, 41 och 42, 43-45 av 43, 44 och 45, 46-48 av 46, 47 och 48 etc. Att stycka sönder Jesaja 40-66 i en Deuterjesaja (40-55) och en Tritojesaja (56-66) vittnar om att man är totalt främmande för Jesajabokens komposition.

Den mittersta delen, kap. 49-57, som vi gett rubriken frälsningen

från synden, består av mittpartiet 52-54, omgärdat av 49-51 och 55-57. Dessa tre delar består i sin tur av tre delar: 49, 50 och 51, mittsektionen av de tre delarna 52:1-12, 52:13-53:12 och 54, och sektionen därefter av de tre delarna 55, 56 och 57. I mittsektionen är sålunda 52:13-53:12 *centrum*. Bara detta viktiga centrum består av *fem* delar, alla lika stora. Det betyder att dess tredje del, 53:4-6, är den exakta mitten inte bara av kap. 52-54 utan av kap. 49-57 och av hela kap. 40-66. **I denna innersta mittpunkt klargör Jesaja hur Messias ska genomföra den utlovade frälsningen och skapa verklig frid, ”en frid utan slut”.**

Också *den sista tredjedelen, kap. 58-66*, är indelad efter tredelningsprincipen: kap. 58-60 som består av de tre delarna 58, 59 och 60, kap. 61-63:6 som består av de tre delarna 61, 62 och 63:1-6, och slutligen kap. 63:7-66:24 som består av de tre delarna 63:7-64:12, 65 och 66.

Exkurs: Det assyriska världariket och Babels framträdande roll under Jesajas tid

Det är en vanlig missuppfattning att Juda inte konfronterades med Babel förrän under den nybabyloniska tiden 605-539 f.Kr. Därför anses ofta babelutsagorna i Jesajaboken (kap. 13-14, kap. 21 och avsnitt inom kap. 40-66) härstamma från denna tid. En utförlig exkurs om Babels framträdande roll under Jesajas tid får visa vilken roll Babel hade under Jesajas tid.

För den stora världsmakten i öster var det nödvändigt att ha full kontroll över den enormt mäktiga staden Babel. Därför lät redan Assurkungen Tiglat-pileser III utropa sig som ”Babels kung” och genomföra ”en politisk nyhet: den personliga dubbelmonarkin”.¹ Som ”Babels kung” antog han namnet *Pulu* för att ge uttryck åt att han var både Assurs och Babels kung. Både 1 Krön. 5:26 och 2 Kon. 15:19 använder Tiglat-pilesers namn *som Babels kung*, på hebreiska *Pul*, och 1 Krön. 5:26 förklarar att Pul är densamme som Tiglat-pileser. Åren 729 och 728 f. Kr. anförde han personligen Mardukprocessionen vid nyårsfesten i Babel, varigenom hans babyloniska kungadöme fick sin legitima sanktion.

Tiglat-pilesers efterträdare Shalmaneser V (727-722) fortsatte den babylonienpolitik som hans far hade introducerat. Han bar också ”dubbelkronan” under två skilda namn: Shulmanuashared (GTs Shalmaneser) i Assyrien och Ululaja i Babylonien.²

Den mäktiga dubbelmonarkin Assur-Babel fick flera fiender. Under

---

1 René Labat i *Fischer Weltgeschichte* IV, s. 55: ”eine politische Neuerung: die persönliche Doppelmonarchie”.

2 *Fischer Weltgeschichte* IV, s. 58.

Sargon II (722-705) försökte Marduk-apal-idinna (GTs Merodak-Baladan, Jes. 39) med Elams stöd lägga beslag på Babels krona. År 721 lyckades Marduk-apal-idinna rycka in i Babel och bli krönt till Babels kung, men 710 gjorde Sargon upp räkningen med honom och tog hämnd på Elam. Sargon erbjöds Babels kungakrona och lät kröna sig som Babels kung. På så vis förnyade han dubbelmonarkin. Som rättmätig babylonisk kung ledde han år 709 Mardukprocessionen i Babel. Genom att hans son Sanherib gifte sig med en ung babyloniska av arameisk härkomst, Naqia, stadfästes unionen mellan Assyrien och Babylonien.

Vi kan alltså konstatera att när Juda konfronterades med Tiglat-pileser, Shalmaneser och Sargon, konfronterades man inte bara med Assurs kung utan också med Babels, inte bara med Assyrien utan med dubbelmonarkin Assur-Babel, inom vilken det mäktiga Babel spelade en mycket stor roll.

När Sargon dog 705 och efterträddes av Sanherib försökte bl.a. Elam utnyttja situationen och omintetgöra den mäktiga assyrisk-babyloniska dubbelmonarkin genom att vinna inflytande och makt över Babylonien. Först försökte Marduk-zakir-shumi tillskansa sig makten i Babel, men han förjagades omgående av kaldeern Marduk-apal-idinna som på nytt lät utropa sig till Babels kung med stöd av Elam. Detta var oacceptabelt för Sanherib och 703 besegrade han Marduk-apal-idinna som emellertid lyckades fly. Sanherib tågade in i Babel som segrare och insatte på Babels tron som sin ställföreträdare Bel-ibne, en babylonisk ättling som uppfostrats i Assyrien.

Sanherib lyckades inte spåra upp och oskadliggöra Marduk-apal-idinna i ”öknen vid havet”, som kaldeernas land i södra Mesopotamien kallas i Jes. 21:1. När Sanherib tågade västerut 702/701 kunde Marduk-apal-idinna på nytt uppta sin upproriska verksamhet mot den assyriska världsmakten. Det är i detta sammanhang han uppvaktar Juda kung Hiskia enligt Jes. 39, förmodligen i avsikt att ge stöd och uppmuntran i kampen mot Sanherib.

Sedan Sanherib återvänt från Palestina sände han år 700 trupper till Bit-Jakin i södra Mesopotamien för att krossa Marduk-apal-idinna. Denne flydde då österut mot Elam och förde sina gudastatyer, ja t.o.m. benen av sina förfäder, ombord på skepp och styrde med en del av sin här över lagunerna bort längs den elamitiska kusten. Sanherib insatte nu sin äldste son, kronprinsen Assur-nadin-sumi, på Babels tron för att få ett fast grepp om Babylonien.

694 angrep Elams kung Babylonien, tog Sanheribs son till fånga och insatte Nergal-ushezib på Babels tron. Först i september 693 lyckades Sanherib angripa den av kaldeer och elamiter förenade hären vid Nippur och Nergal-ushezib togs till fånga.

Under tiden satte babylonierna kaldeern Mushezib-Marduk i spetsen för en ny revolt. Återigen fick kaldeerna stöd från Elam. 691 följde ett ytterst blodigt slag med svåra förluster på båda sidor. Två år senare, 689, hade Sanherib återhämtat sig. Han utnyttjade Elams svaghet när kungen i Elam hade drabbats av en förlamning. Han marscherade mot Babel för att bestraffa det. Med hjälp av bräckor och stegar intog han staden i december 689. Babel blev denna gång behandlat med otrolig hårdhet. De få invånare som undkom blodbadet drevs ut ur staden och deporterades eller såldes som slavar. Gudastatyerna slogs sönder eller bortfördes som krigsbyte. Privathus och tempel – allt plundrades och förstördes. Spillrorna vräktes i Eufrat för att flyta bort och så småningom hamna i havet. Men jorden från nyårsfestens hus transporterades till Assyrien så att den också för assyrierna så viktiga gudsdyrkan kunde fortsätta. Det var inte de assyriska gudarna som dominerade i det assyriska världsriket utan Babyloniens främsta gudar: Bel-Marduk och hans son Nabu (jfr Jes. 46).

Det är alltså oriktigt att hävda att Juda konfronteras med Babel först i och med den kaldeiska eller nybabyloniska regimen i Babel 605-539. På Jesajas tid var Assur en assyrisk-babylonisk dubbelmonarki, vars mest inflytelserika stad var Babel. Det kan därför sägas finnas starka skäl för Jesaja att kalla den assyriska världsmakten inte bara för Assur utan stundom också för Babel, liksom att kalla Assurs kung för "Babels kung" (se Jes. 14:4). För profeten betecknar Babel den mot HERREN och hans Sion fientliga världsmakten, oberoende av om regimen i Babel är assyrisk eller kaldeisk. Därför begränsar sig hans babelutsagor varken till det assyriska Babel på Jesajas tid eller det nybabyloniska Babel 605-539. De tar sikte på den gudsfiendliga världsmakten både på Jesajas tid och senare.

Låt mig också påminna om att man inte behöver vänta tills den nybabyloniska världsmakten erövrar Juda genom Nebukadnessar (605-562), innan man kan tala om plundring av Juda, deportation och fångenskap. Just på Jesajas tid skedde en plundring och en deportation som kulminerade år 701 och som var väl så omfattande som den nybabyloniska (se exkursen om Hiskias tid i samband med utläggningen av kap. 36-39).

Genom att de assyriska källorna om Assur-Babels härjningar i Palestina var okända för exegeterna före slutet av 1800-talet och början av 1900-talet, är det inte så underligt att bibelkritiker tyckte sig ha skäl att fränkänna Jesaja allt som handlade om Babel och som förutsatte en plundring i Juda och en deportation från detta land. Alla sådana texter måste härröra från en eller flera okända profeter under den nybabyloniska tiden, menade man, alltså från en tid långt senare än Jesajas tid. Men att alltjämt företräda en sådan uppfattning vittnar om okunnighet både om Jesajas tid och om hans budskap.

I. SIONS FRÄLSNING FRÅN ASSUR-BABEL (KAP. 40-48)

Herrens höghet och förmåga som historiens herre (kap. 40-42)

Kapitel 40:1-11, Det verkliga glädjebudet för Guds folk

Israel och Juda drabbades hårt av världsmakten Assur-Babel. Nordrikets huvudstad Samaria föll 722 f. Kr., en stor del av befolkningen deporterades och hela riket gick under. Sydrikets huvudstad Jerusalem var ytterst nära att röna samma öde som Samaria med en lika stor katastrof för sydriket Juda. Allianspolitiken hade inte hjälpt och hade gång på gång fördömts av Jesaja: ”Ve de upproriska barnen, säger HERREN, som rådslår utan mig, som ingår en allians utan att min Ande är med, så att de därigenom hopar synd på synd” (30:1).

Bara HERREN är räddningen och han bevisade det genom den mirakulösa räddningen av Jerusalem 701 f. Kr. (37:36f). Ändå glädde sig kung Hiskia åt kaldeernas besök och erbjudande om stöd i kampen mot assyrierna. Men en allians med kaldeerna kommer inte att rädda Jerusalem och Juda från slavtjänst och förtryck. Tvärtom slutar Jesajabokens första del med domsord över Jerusalem och rikets kungahus: ”*Allt som finns i ditt hus och som dina fäder har samlat ända till denna dag ska föras bort till Babel.*” Babylonisk fångenskap väntar. Men kung Hiskia tröstar sig med att det inte kommer att ske omedelbart: ”Fred och trygghet ska ju råda i min tid” (39:8). Han missar den sanna trösten.

Detta är den dystra bakgrunden till Jesajabokens fortsättning där den sanna trösten förkunnas mera i detalj. Jesaja predikar inte bara dom utan i hela sin bok både dom och frälsning. Han inleder sin bok (kap. 1) med kraftig domsförkunnelse: ”Ve dig, du syndiga släkte, du skuldbelastade folk, ni ogärningsmäns avkomma, ni vanartiga barn som har övergett HERREN” (1:4). Mitt i denna domsförkunnelse förkunnar han glädjebudet om den enda räddningen, HERRENS oförtjänta syndaförlåtelse: ”Om era synder än är blodröda ska de bli snövita, om de än är röda som scharlakan ska de bli vita som ull” (1:18). På samma sätt förkunnar han nu både dom (39:6-8) och frälsning (40:1-11).

Den sanna trösten (vers 1-2)

Domsförkunnelsen om plundring, ödeläggelse, deportation och fångenskap kan inte skapa tro. Men HERREN vill skapa förtröstan på honom och det kan bara ske genom det glada budskapet om hans kärleksfulla omsorg och oförtjänta frälsningsgärning. Genom domen över folkets avfall och synd blir behovet av räddning uppenbart. Utan Herrens närrika ingripande är folket räddningslöst förlorat. Därför ska Jesaja inte bara förkunna Herrens dom över sitt syndiga folk. Här uppmanas han av Herren att förkunna den sanna trösten för Guds folk i prövningens tid: ”*Trösta, trösta mitt folk, säger er Gud*” (vers 1). Upprepningen av ordet ”trösta” visar hur angelägen Herren är att tron ska upptändas och få näring av den sanna trösten. Ordet ”*er Gud*” visar att inte bara Jesaja utan alla Guds budbärare ska förkunna det ljuvliga evangeliet om Herrens frälsning.

”*Tala till Jerusalems hjärta*” står det ordagrant i vers 2, vilket är liktydigt med ”tala ljuvligt, värmande, kärleksfullt”, något som glädjebudskapet om Herrens frälsning innebär. I tre satser som alla inleds med *att* och har verbet i perfektform klargörs evangeliets ljuvliga innehåll:

- *att dess slavtjänst är slut*
- *att dess skuld är betald*
- *att det får dubbelt av HERRENS hand för sina synder.*

Perfektförmen, ett s.k. profetiskt perfektum som kan översättas med ett konstaterande presens, *anger att detta är helt säkert*. Profeten beskriver vad han har sett, vad Gud har uppenbarat för honom (se 1:1, 2:1 och 13:1). Han sammanfattar här vad den frälsningsgärning innebär som Herrens Messias fullbordar, *vad han har sett i en syn från Herren*:

1. att Guds fiender besegras och slavtjänsten under dem därigenom får ett slut,
2. att syndaskulden sonas genom Messias ställföreträdande betalning (”all vår skuld lade HERREN på honom”, 53:6),
3. att syndaförlåtelsen inte är snålt tilltagen utan tvärtom överflödande (jfr 61:6). ”Dubbelt” innebär att Guds förlåtelse är överflödande rik. Jämför psalmens ord om frälsningens bågare som ”flödar över” (Ps. 23:5) (inte bara är fylld ”till brädden” som Bibel 2000 översätter). Se också Jesu ord om dubbel givmildhet (Matt. 5:40-41) och Paulus ord: ”Där synden blev större, där överflödade nåden ännu mer” (Rom. 5:20). ”Dubbelt” kan också syfta på att HERREN både be-

talat skulden och tillräknat orättfärdiga sin egen rättfärdighet (jfr Rom. 4:5, där Paulus skriver om "den som utan att bygga på gärningar tror på honom som förklarar den ogudaktige rättfärdig").

Rösten i öknen (vers 3-5)

Jesaja fortsätter här sin redogörelse för vad Gud uppenbarar för honom, vad han har sett och hört: "*En röst ropar i öknen.*" Vem avses med denna röst? Svar: En person som med sin förkunnelse bereder väg för HERREN. Inför en hög persons ankomst brukar man bereda vägen, göra den jämn och fin. I vår tid rullar man ut "den röda mattan". Den höga personen är här synnerligen hög, nämligen HERREN själv, "vår Gud", den trefalt höge enligt 52:13. Han kommer till en kuperad, svårframkomlig ödemark, en öken. Hos Jesaja är "öknen och ödemark" en bild för ett avfälligt folk, för otroende människor med hjärtan som är fulla av likgiltighet, självrättfärdighet och köttsliga begär, allvarliga hinder för HERRENS ankomst och trons upptändande.

Enligt Matteus, Markus, Lukas och Johannes syftar profetian om rösten i öknen i synnerhet på Johannes Döparen och hans predikan. Att Messias frälsningsgärning ska föregås av en särskild budbärare som bereder väg för honom är också förutsagt i Malaki 3:1: "Se, jag ska sända min budbärare och han ska bereda vägen för mig." Han liknas vid Elia: "Se, jag ska sända till er profeten Elia, innan HERRENS dag kommer, den stora och fruktansvärda. Han ska vända fädernas hjärtan till barnen och barnens hjärtan till deras fäder, så att jag inte kommer och slår landet med tillspillogivning" (Mal. 4:5-6).

Att Messias är ett med HERREN själv ("*HERREN*", "*vår Gud*", v. 3) framgår av denna profetias uppfyllelse enligt Matt.3:3, Mark. 1:3, Luk. 1:76 och Joh. 1:23. Jesus betonar själv: "Den som har sett mig har sett Fadern" (Joh. 14:9) och "Jag och Fadern är ett" (10:30). Johannes Döparen vittnade: "Han som kommer efter mig är före mig, eftersom han var till före mig" (Joh. 1:15).

"*HERRENS härlighet ska uppenbaras, alla människor ska tillsammans se den*" (vers 5). Utan Herrens frälsningsgärning och syndernas förlåtelse till följd av Messias ställföreträdande gottgörelse för all synd är människorna avskurna från Herrens härlighet. Synden och otron står hindrande i vägen, för "Alla har syndat och saknar härligheten från Gud" (Rom. 3:23). Genom Messias och hans gärningar uppenbaras HERRENS härlighet för alla människor: den saliga gemenskapen med Gud återupprät-

tas genom Messias ställföreträdande gottgörelse. Precis som frälsningen i samband med uttåget ur Egypten och Jerusalems frälsning år 701 f. Kr. skedde inför ögonen på allt folket, så sker Messias ankomst till Sion och hans frälsningsgärningar inte hemligt utan öppet inför alla människor. Budskapet om denna frälsning ska också öppet ropas ut ”i öknen”, ut till otrons människor, så att HERRENS härlighet kan ses av alla människor och komma människor till del genom omvändelse och tro.

Med orden ”*Ty HERRENS mun har talat*” (vers 5b) understryker Jesaja att det han har sett och hört är sant, inga egna fantasier, och det är HERREN som talar genom honom.

Allt kött är gräs (vers 6-8)

Jesaja berättar hur han har hört någon säga ”*Predika!*” Då säger (svarar, frågar) han: ”*Vad ska jag predika?*” Enligt Jesajarullen från Qumran (1QIs^a) och Septuaginta står det i grundtexten: ”*Jag säger (svarar, frågar): Vad ska jag predika?*” Enligt den masoretiska grundtexten står: ”*Han (en annan, någon) säger (svarar, frågar) ...*” Därför står det olika i olika översättningar. Sannolikt är det Jesaja som ställer frågan. Ena stunden sänder Herren honom att predika dom (lag), andra stunden frälsning (evangelium). ”*Vad ska jag predika nu?*”, undrar han. Svaret ges i vers 6b-8 och visar att han ska predika *både dom och frälsning*.

”*Folket är gräs*” (v. 7): Människan och allt hon åstadkommer är lika förgängligt som gräs och blomster. Människorna behöver höra denna dom över förtröstan på det förgängliga: människotankar och bländande människoverk. Kontrasten är stor mellan ”*HERRENS härlighet*” (v. 5) och en människas härlighet (”*all dess härlighet*”, v. 6). Redan i 2:22 framfördes domen över människoförtröstan: ”*Förlita er inte på människor som bara har en vindpust i sin näsa! Vad är de att räkna med?*” 100 år senare framförde profeten Jeremia samma domsförkunnelse: ”*Förbannad är den man som förtröstar på människor och söker sin styrka i det som är kött och vars hjärta vänder sig bort från HERREN*” (Jer. 17:5).

Men det finns något bättre att hålla sig till, något som inte likt gräs och blomster snart vissnar bort utan består för evigt: ”*Vår Guds ord förblir i evighet*” (v. 8). Guds ord är tillförlitligt, något att lita på när allting annat förgår. Efter Sanheribs härjningar låg städer i ruiner, människor levde i misär och ytterligare plundring och fångenskap skulle komma enligt Jesajas ord. Men mitt i nöden förkunnade han den sanna trösten, ett tillförlitligt glädjebudskap. I följande verser preciseras detta glädjebudskap.

Sions glädjebudskap (vers 9-11)

Sion och Jerusalem är här liktydigt med de troende, de som förtröstar på HERREN och glädjebudet om hans frälsning. De troende uppmanas att "utan fruktan" sprida detta budskap vida omkring. "Stig upp på ett högt berg", "höj din röst med kraft". Redan i kap. 2:3 profeterade Jesaja: "Guds undervisning ska gå ut från Sion, HERRENS ord från Jerusalem", till ljus och frälsning för många folk (2:2f). Här nämns särskilt "Juda städer" (40:9) som så svårt drabbats av den assyriska hemsökelsen: plundringar, förstörelser och deportationer. Enligt Sanheribs annaler hade inte mindre än fyrtiosex av Juda städer intagits och "200 150 människor, unga och gamla, män och kvinnor" drivits bort från sina hem. Även om Sanherib överdriver sin seger är det ingen tvekan om att Juda drabbats mycket svårt av världsmakten Assur-Babel.

Sion/Jerusalem kallas för "*glädjens budbärarinna*" (v. 9) och glädjebudskapet till de förtryckta lyder: "*Se, er Gud!*" "*HERREN kommer med makt, hans arm visar sin makt. Se, han har med sig sin lön, hans segerbyte går framför honom*" (v. 9-10). I 62:11 upprepar Jesaja samma frälsningsbudskap: "Se, HERREN förkunnar till jordens ände: Säg till dottern Sion: Se, din frälsning kommer! Se, han har med sig sin lön, hans segerbyte går framför honom." Ett märkligt budskap! Juda hade ju erfarit det motsatta. De var krossade, betryckta och försagda. Längre fram i sin bok skriver Jesaja: "HERREN tröstar sitt folk och förbarmar sig över sina betryckta. Men Sion säger: HERREN har övergivit mig, HERREN har glömt mig" (49:13b-14).

Jesajas glädjebudskap kan synas så orimligt för de svårt nödställda att profeten är angelägen att betona att han inte förmedlar lösa förhoppningar utan vad Herren har uppenbarat för honom, vad han har sett, vad som är "*vår Guds ord*" (v. 8). Han vill att de betryckta i Jerusalem ska ta emot vad Gud uppenbarat, hans tillförlitliga löften, till tröst och liv mitt i yttre mörker. Han har sett hur HERREN kommer till sitt folk och besegrar dess verkliga fiender: synden, döden och djävulen (mera därom längre fram). Han vill upptända och stärka tron hos dem som nu känner sig övergivna och sett motsatsen till seger och segerbyte: nederlag, vanmakt och fångenskap. *Den frälsning Jesaja har sett och förkunnar kommer att ske lika visst som Jerusalems utlovade frälsning undan Sanherib ägde rum år 701 f. Kr., mot alla odds.*

I vers 11 används ytterligare en bild som vittnar om Herrens stora omsorg och ömhet mot sitt folk, en bild som också förekommer på

andra ställen i Skriften (t.ex. Ps. 23, Hes. 34 och Joh. 10). Dem som Herren genom sin seger befriar från fångenskap och undergång (*"hans segerbyte"*, v. 10) liknas vid får och lamm. *"Han för sin hjord i bet som en herde, han samlar lammen i sina armar, han bär dem i sin famn. Sakta för han moderfären fram."* De små och svaga lammen bär han och tackorna som ger di tröttar han inte ut genom att driva dem för hårt.

Kapitel 40:12-31, Vem kan jämföras med HERREN?

Förmår verkligen HERREN genomföra sin frälsning? Kan vi lita på Guds ord? Är det inte bara fråga om mänskligt önsketänkande om framtiden, sådant som också finns hos hedningarna? I kap. 40:12-31 ger Jesaja en lång lista på sådant som vittnar om den stora skillnaden mellan mänsklig förmåga och Guds. Han gör det för att hjälpbehövande människor ska se Guds unika makt och vishet och uppmuntras av hans kärleksfulla omsorg om människors barn. Hans frälsningslöften är inte tomma ord.

HERRENS höghet över allt vad människor heter (vers 12-18)

Se på skapelsen! Vad berättar inte den om Skaparens ofattbara förmåga? *"Vem har mätt upp vattnen i sin kupade hand och tagit mått på himlen med sina utspända fingrar?"* (v. 12a). Gud är inte en människa med begränsad förmåga och inte en mänsklig produkt likt maktlösa avgudar. Han är unik i makt, kunskap och sanning. Det vittnar om stor blindhet och dårskap att inte förundras över hans vishet och ödmjukt lita på hans ord och gärningar. Med en rad retoriska frågor tydliggör Jesaja hur oförliknelig Gud är. Vem kan mäta upp allt vatten som finns på jorden? Vem kan mäta himlen i hela dess vidd? Kan någon samla upp allt stoft på jorden? Kan någon väga alla berg och höjder? (v. 12b). Hur stor är inte Skaparen? Hur liten är inte människan som ifrågasätter hans förmåga?

Att sätta sig till doms över Gud och hans handlande vittnar om största dårskap och höghod. *"Vem kan utforska HERRENS Ande, och vem kan ge honom råd och undervisa honom?"* (v. 13). Har någon skapat varelse kunskap och insikt som han som skapat hela universum inte känner till? (v. 14). Jesaja berör flera gånger i sin boks båda delar det dåraktiga i att det skapade vill jämställa sig med Gud och t.o.m. veta bättre än Gud: *"Vem vill ni likna Gud vid, vad vill ni jämföra honom med?"* (v. 18) "Hur dåraktiga är ni inte! Ska leret anses lika med krukmakaren? Ska verket

säga om sin mästare: Han har inte gjort mig? Eller ska det formade säga om honom som har format det: Han förstår ingenting” (29:16). ”Ska yxan upphöja sig över honom som hugger med den, eller sågen förhäva sig över honom som sätter den i rörelse?” (10:15). ”Ve den som tvistar med sin Skapare, - du, en lerskärva bland jordens lerskärvor!” (45:9). Med vem vill ni likna och jämföra mig, med vem vill ni jämställa mig, så att jag skulle likna honom?” (46:5). ”Se, folken är som en droppe i en spann, som ett dammkorn i en vågskål. Öar och kustländer lyfter han som ett stofkorn” (v. 15).

Så hög och helig är Gud att människor aldrig kan nå upp till och beveka honom, även om de offerar aldrig så mycket. Inte ens Libanons väldiga skogar skulle räcka till offerved, inte heller alla dess djur till brännoffer (v. 16). I jämförelse med HERREN är alla folk som ett intet, ja, ”mindre än intet och idel tomhet” (v. 17).

HERRENS höghet över allt vad gudar och furstar heter (vers 19-25)

Hur dåraktigt är det inte att tro på avgudar! De är ju bara förgyllda och utsmyckade människoverk. Utan en skicklig konstnär som kan forma ett stycke trä till en avgudabild har avgudadyrkaren ingen gud att dyrka. När man av ett stycke trä tillverkat en avgud måste den stöttas så att den inte faller omkull (v. 19-20). Jesaja återkommer flera gånger till hur avgudar kommer till och deras oförmåga att hjälpa människor: ”Man skakar ut guld ur börsen och väger upp silver på vågen. Man anlitar en guldsmed för att göra det till en gud som man faller ner för och tillber. Man lyfter upp den på axeln, bär bort den och sätter ner den på dess plats. Där står den och kan inte gå därifrån. Ropar någon till den, kan den inte svara och rädda honom ur hans nöd” (46:6-7). ”De har inget förstånd, de som bär omkring sina träbeläten och ber till en gud som inte kan frälsa” (45:20).

Med fyra frågor (v. 21) utmanas alla som skapar sig en egen gud. Redan från begynnelsen har Skaparen, den ende sanne Guden, uppenbarat sig och klargjort att det inte finns någon annan Gud och Frälsare än han. Gång på gång har han uppenbarat sig inför många vittnen både i ord och handling och framför allt för sina utvalda profeter. 1) ”*Vet ni inte det?* 2) *Har ni inte hört det?* 3) *Har inte detta förkunnats för er från begynnelsen?* 4) *Har ni inte förstått det alltifrån jordens grundläggning?*” (v. 21). ”I hemlighet har jag inte talat på en mörk plats på jorden” (45:19).

På nytt påminner Jesaja om Guds höghet och majestät. Gud *"tro-
nar över världen"* och människorna är små som gräshoppor under hans
utspända himmel (v. 22). Gud har makten, inte människor, hur höga
positioner de än har. *"Han gör furstar till intet och förvandlar jordens
domare till tombet"* (v. 23). Jfr Jesu ord till Pilatus: "Du skulle inte ha nå-
gon makt över mig, om du inte hade fått den ovanifrån" (Joh. 19:11). I
40:7-8 liknas människor vid gräs och blomster som snabbt vissnar. Här i
vers 24 liknas världens stora ledare vid plantor som knappt har slagit rot
förrän de torkar bort. När historiens Herre griper in förs de bort likt ag-
nar eller skräp som förs bort av en stormvind (jfr 41:15-16 och Ps. 1:4).

I vers 25 återvänder Jesaja till den fråga han ställde i vers 18. Men nu
är det Gud själv som ställer frågan: *"Vem vill ni då likna mig vid?"* Gud
är den Helige, den enda helige, helt unik. Att likna honom vid mänsk-
liga herrar och avgudar vittnar om stor blindhet och oförstånd.

HERRENS makt, vishet och hjälp till den trötte (vers 26-31)

Vi behöver bara lyfta vår blick mot höjden för att se hur stor, mäktig
och vis Gud är. *"Vem har skapat allt detta? Vem för härskaran däruppe
fram i räknade skaror?"* (v. 26). Hur kan då Israel, som nu drabbats svårt
av den fientliga världsmaktens väldiga armé, påstå: *"Min väg är dolt för
HERREN. Gud bryr sig inte om min rätt?"* (v. 27). Han som skapat hela
universum, skulle någonting vara dolt för honom? (Jfr Ps. 139:2-3).
Skulle han inte förstå vad som behöver göras eller sakna makt att göra
det? *"HERREN är en evig Gud, som har skapat jordens ändar. Han blir
inte trött och utmattas inte, hans förstånd kan inte utforskas"* (v. 28). Guds
makt är utan gräns liksom hans förstånd och vishet. Det övergår mänsk-
lig förmåga att utforska det.

Gud bryr sig verkligen. Han är outtröttlig i sin omsorg om män-
niskors bästa. *"Han ger den trötte kraft och ökar den maktlöses styrka"* (v.
29). När vi är i vår krafts dagar, unga och starka, är vår styrka ändå be-
gränsad: *"Ynglingar kan bli trötta och ge upp, unga män kan falla"* (v. 30).
För den troende är HERREN hans styrka: *"HERREN är min starkhet
och min lovsång, han blev min frälsning"* (Jes. 12:2; Ps. 118:14). *"De
som hoppas på HERREN får ny kraft, de lyfter med vingar som örnar. De
skyndar iväg utan att mattas, de färdas utan att bli trötta"* (v. 31).

Kapitel 41:1-29, HERREN är historiens herre

Uppfattningen att kapitel 40-66 inte är Jesajas verk och inte har som bakgrund vad som hände i Israel och Juda under senare delen av 700-talet fram till år 701 f. Kr. har lett till att bl.a. detta kapitel grovt missolkats av många. Man tolkar texten mot bakgrund av historiska händelser på 540-talet f. Kr. Också uttolkare som försvarar Jesajabokens enhet gör misstaget att tolka detta kapitel mot bakgrund av samma händelser. Följaktligen låter man vers 2 (*"Vem har låtit denne uppstå i öster"*) och sedan hela kapitlet syfta på Koresh (Cyrus) framfart. Men *Jes. 41:1-20 handlar om erövringar som redan ägt rum och som väcker bävan och förskräckelse bland många folk (v. 5), också hos Herrens eget folk (v. 10, 14). Koresh framfart däremot betydde befrielse och räddning för Guds folk. Förutsägelse om Koresh kommer först i 41:25-29 och var ett glädjens budskap för Israel (v. 27).*

Bryter man inte loss kap. 40-66 från Jesajaboken är det uppenbart att kap. 41:1-20 handlar om fiender mot Israel, och dit hör inte minst Sanherib och hans folkarmé som på ett fruktansvärt sätt tycktes förintala hela Guds folk. Assur-Babels och Sanheribs förödande erövringar dominerar Jesaja 28-39, och i kap 41:1-20 är det fråga om *"motståndare"* mot Israel, *"de som strider mot dig"* och som Herren ska besegra (v. 11f), inte "glädjebud" om en befriare.

Men som historiens herre kan den ende sanne Guden, som förutsagt den assyriske kungens framfart (se *Jes. 7:20; 8:7-8; 10:5ff; 28:2*), också förutsäga *"vad som ska hända i framtiden"* (v. 23). Det sker bl.a. i kap. 41:21-29 och 42:1-7 som avslutas med orden: *"Se, vad jag förut förkunnade har kommit (Assyriens och Sanheribs härjningar). Nu förkunnar jag nya ting, innan de visar sig låter jag er höra om dem (Koresh befrielsegärning och Messias frälsningsverk)"* (*Jes. 42:9*). I *Jes. 41:25-29* förutsägs den befrielse som ska äga rum genom Koresh och som gick i fullbord 538 f. Kr. tack vare Koresh edikt (se 2 Krön. 36:22-23; *Esra 1:1-4; Jes. 44:28*). Jesaja återkommer till betydelsen av denna befrielse i kap. 44:24-45:13; 46:10-13 och 48:6-19, en skuggbild av den sanna befrielsen genom Messias. "Vad som förut skedde, det har jag för längesedan förkunnat. Av min mun var det förutsagt, jag hade låtit er höra om det. Plötsligt satte jag det i verket, och det inträffade. Eftersom jag visste att du är hård, med en nacke av järn och en panna av koppars, förkunnade

jag det för längesedan. Innan det skedde lät jag dig höra om det, för att du inte skulle kunna säga: Min avgud har gjort det, min skurna och gjutna gudabild har befallt det. Du har hört det och kan nu se alltsammans. Vill ni inte erkänna det? *Från och med nu låter jag dig höra om nya ting, om fördolda ting som du inte vetat om.* Först nu har de skapats, inte tidigare, inte förrän i dag har du hört om dem, för att du inte ska kunna säga: Det visste jag redan. Förr fick du inte höra eller veta något om det, ty på den tiden var dina öron inte öppnade. Jag visste ju hur trolös du var” (Jes. 48:3ff).

I kap. 41:1 kallas medelhavsländerna (”kustländerna”) till *en rättgång* och uppmanas att nu under vördnadsfull tystnad *lyssna till bevisen för att HERREN är historiens herre* (v. 1ff). En rad frågor med bevis för Herrens storhet och makt riktas till dem. Först fr.o.m vers 21 får de ta till orda och komma med sina motbevis, och i kapitlets två sista verser kommer så rättgångens slutdom (v. 28-29).

Som historiens herre utmanar Herren hednafolken (vers 1-7)

Första frågan vid rättgången lyder: *”Vem har låtit denne uppstå i öster? Seger möter honom varhelst han sätter sin fot. Vem ger folkslag i hans våld, vem gör honom till härskare över kungar? Vem gör dem till stoft genom hans svärd och till halm som blåser bort genom hans båge?”* (v. 2). Inser de inte att den som gjort detta är större än deras stumma avgud som är så hjälplös att han måste spikas fast för att inte falla omkull (v. 7)? Den assyriske kungen skulle inte ha kunnat utföra sina stordåd om inte Herren hade gett folkslag i hans våld. ”Jag befallde honom att plundra och ta byte och trampa ner dem som smuts på gatorna. Men så menade inte han, i sitt hjärta tänkte han inte så” (10:6f). Jfr Jesus ord till Pilatus: ”Du skulle inte ha någon makt alls över mig om du inte hade fått den från ovan” (Joh. 19:11).

Den andra frågan lyder: *”Vem har planerat och utfört detta?”* (v. 4). Inser de inte att den som planerat och utfört detta måste ha kontroll över hela skapelsen? Det är bara Skaparen som är skapelsens herre, *”han som från begynnelsen kallade fram människors slakten”*. Det entydiga svaret på frågan kommer från Gud själv: *”Jag är denne Gud”, ”Jag, HERREN, är den förste och med de sista”* (v. 4).

Som historiens herre har HERREN ”genom sin mun” Jesaja flera gånger förutsagt assurkungens fruktansvärda framfart. Några exempel: ”På den dagen ska HERREN med en rakkniv som är hyrd på andra

sidan floden – nämligen Assyriens kung – låta raka av allt hår både på huvudet och nertill, ja, också skägget ska den ta bort” (Jes. 7:20). HERREN ska låta Assyriens kung komma likt den väldiga flodens vattenmassor. ”Den ska tränga in i Juda, svämma över och utbreda sig så att den når ända upp till halsen” (Jes. 8:7-8). ”Se, från HERREN kommer en som är stark och mäktig, lik en hagelskur, en förödande storm, lik en flod med väldiga, översvämmande vatten som med makt slår allt till marken” (Jes. 28:2).

Herrens gärningar är inte myter utan verklig historia: ”*Kustländerna ser det och bävar, jordens ändar förskräcks*” (v. 5). De drabbade ländernas invånare försöker hjälpa varandra med uppmuntrande tillrop (”*Var stark!*” v. 6). Men vilken styrka har de som hjälp mot den väldiga assyriska krigsmaskinen? Ingen annan än *en avgud som själv behöver hjälp så att den inte faller omkull*” (v. 7). Tillverkarna av avguden uppmuntrar varandra i sin fåfänga förtröstan på avgudens hjälp: ”*Den som snidar i trä styrker guldsmeden, och bleckslagaren styrker den som hamrar på städ. Han säger om lödningen: Den är god*” (v. 7).

Som historiens herre är Herren Israels styrka och hjälp i all nöd (vers 8-20)

”*Men du, Israel, min tjänare*”, är det lika illa med dig? Har du glömt bort att du utvalts till ett särskilt tjänaruppdrag, ”*du ättling av Abraham, min vän*”? (v. 8). Israel behöver inte frukta för Sanherib likt hednafolken. ”*Jag har hämtat dig från jordens ändar, kallat dig hit från dess yttersta hörn... Frukta inte, ty jag är med dig, se dig inte ängsligt om, ty jag är din Gud. Jag styrker dig, jag hjälper dig, jag uppehåller dig med min rättfärdighets högra hand*” (v. 9-10).

Det enda som kan skapa tro och tillit till Herren hos människor som bävar inför svårigheter och fientliga angrepp är påminnelserna om Herrens nådefulla gärningar och villkorslösa löften om hjälp. Redan i kap. 10:12f klaggjorde Jesaja att när Herrens vredesverktyg Assyriens kung fullgjort sitt uppdrag mot Sion ska han ställas till svars för sitt högmod och dömas: ”När Herren har fullbordat allt sitt verk på Sions berg och i Jerusalem, ska jag ställa Assurs kung till svars för frukten av hans hjärtas övermod och hans stolta ögons högmod. Ty han säger: Med min hands kraft har jag utfört detta.” I kap. 37:23, 26 heter det om Sanherib: ”Vem har du hånat och hädat, mot vem har du upphöjt din röst och högmodigt lyft upp dina ögon? Jo, mot Israels Helige... *Har du inte hört att jag*

för länge sedan gjorde detta, att jag i forntidens dagar bestämde det, och nu har jag låtit det komma. Du fick makt att ödelägga befästa städer och göra dem till ruinhögar.” Israels Helige är historiens herre. Nu lovar han sitt troende folk som hårt drabbats av Sanheribs härjningar: ”Se, alla som hatar dig ska komma på skam och blygas. Dina motståndare ska bli till intet och förgås. Du ska söka efter dina motståndare men inte finna dem. De som strider mot dig ska gå under och bli till intet” (v. 11-12).

Israel bör förtrösta på HERREN och hans nådelöften och inte likt hedningarna söka sig till avgudar i sin fruktan för den mäktiga motståndaren. *”Jag är HERREN din Gud som fattar din högra hand och säger till dig: Frukta inte, jag hjälper dig” (v. 13).* Herren vill inte att hans folk ska fortsätta i trotsig ohörsamhet och likt hedningarna följa sina egna tankar i stället för Herrens ord. Med sina nådegärningar vill han upptända tro i deras hjärtan. *”Hela dagen har jag räckt ut mina händer mot ett trotsigt folk som vandrar på den väg som inte är god, som följer sina egna tankar” (Jes. 65:2).*

Herren tilltalar sitt folk med orden *”du mask Jakob” (v. 14a)* för att påminna det om hur maktlösa *”Israels män”* är i sig själva och hur lite de själva kan åstadkomma sin frälsning. De behöver friköpas, återlösas, och det kan endast Israels Helige göra. *”Jag hjälper dig, säger HERREN. Israels Helige är din återlösare” (v. 14b).*

Med ett djärvt och konkret bildspråk målar Herren upp för det svårt slagna folket vilken stor seger som väntar dem som har HERREN till sin Gud:

*”Se, jag gör dig till en ny tröskvagn med skarpa taggar.
Du ska tröska sönder berg,
krossa dem till stoft,
göra höjder lika agnar.
Du ska kasta dem med kastskövel,
vinden ska föra bort dem,
stormen skingra dem.
Och du ska fröjda dig i HERREN,
jubla över Israels Helige” (v. 15-16).*

Stor nöd och fattigdom rådde i Israel och Juda som en följd av Sanheribs härjningar. En rad städer och byar hade raserats, brunnar förstörts, åkrar ödelagts. Förgäves söker man efter vatten, *”deras tunga förtorkar av törst”*

(v. 17a). Men de som vänder sig till Herren i denna svåra nöd och förtröstar på hans löften kommer inte på skam: *”Jag HERREN ska bönhöra dem, Israels Gud ska inte överge dem”* (v. 17b). Med sitt välkända bildspråk för Herrens frälsningsingripande (se t.ex. Jes. 35) klargör Jesaja den stora skillnaden mellan den torra och nöd som nu drabbat folket och den frälsning som Herren kommer med och erbjuder helt gratis:

*”Jag ska låta strömmar rinna upp på höjderna
och källor i dalarna.
Jag ska göra öknen till sjö
och torrt land till källsprång.
Jag ska låta cedrar och akacieträd växa upp i öknen
med myrten och olivträd.
På hedmarken ska jag plantera cypress
tillsammans med alm och buxbom,
för att man tillsammans ska se och veta,
ge akt på och förstå
att HERRENS hand har gjort detta,
att Israels Helige har skapat det”* (v. 18-20).

Frälsningen är med andra ord helt och hållet Herrens verk, och Herrens godhet och nåd är inte snålt tilltagen. Ingen behöver törsta.

SE

Romarbrevet – del III

av Egil Edvardsen

Kapitel 2

Moralisternas brist på rättfärdighet – 2:1-16

Paulus har i föregående avsnitt (1:18-32) beskrivit hedningarnas brist på den rättfärdighet som Gud kräver. De är utan ursäkt inför Gud, för de har fått tillräcklig kunskap om honom. Eftersom de vänder honom ryggen och förnekar den kunskap de har om honom, har han utlämnat dem åt alla slags synder (1:29-31).

I detta avsnitt ser Paulus framför sig personer som är eniga med honom i hans beskrivning av dessa grova synder. Han skriver till dem som efter att ha läst 1:18-32 säger: ”Du har rätt, Paulus! Människor som gör sådana grova ting är under Guds förbannelse och förtjänar hans straff.” Paulus riktar sig med andra ord till dem som vi kallar ”moralister”. En moralist är en person som utan kärlek fördömer och ser ner på andra. Han eller hon menar att de har en högre moral än andra och att de därför är i sin fulla rätt att fördöma dem.

”Därför är du utan ursäkt, du som dömer”, skriver Paulus i vers 1. Det han säger här är därmed en slutsats som han drar av det föregående. I 1:32 har Paulus sagt att hedningarna inte bara själva gör dessa grova synder, utan att de också samtycker till att andra gör sådan synd.

Hedningarna känner Guds dom. Likväl både syndar de och håller med dem som syndar. Därför är de utan ursäkt. De som Paulus riktar sig till i kapitel 2 känner också Guds dom. Det är ju därför de dömer andra, för de vet vad som är rätt och fel. Men därmed är de också utan ursäkt inför Guds dom när de själva syndar, för de vet ju vad de gör. De vet vad Gud kräver i lagen.

”Vi vet att Guds dom med rätta drabbar dem som handlar så” (vers 2). Med andra ord: Det som hedningarna gör är verkligen fel och de drabbas med rätta av Guds dom. Problemet är att moralisten i sitt högmod och sin egenrättfärdighet inte ser att han själv gör samma synder. Och

eftersom han *”själv gör på samma sätt”* (vers 3), faller också han under Guds dom (jfr 3:10ff; 3:23; Joh. 8:7).

För att inte moralisten ska undgå att inse att också han drabbas av Guds dom kommer Paulus med en följdfråga: *”Eller föraktar du hans stora godhet, mildhet och tålmod och förstår inte att det är hans godhet som för dig till omvändelse?”* (vers 4).

Eftersom moralisten inte har ett omvänt hjärta, jämför han sig själv med en felaktig standard. I stället för att se på alla de andras grova synder borde han ha sett på Guds *”stora godhet, mildhet och tålmod”*. Gud tar sig an honom dag efter dag. Han är mild mot honom och visar tålmod med honom dag efter dag. För detta är han skyldig Gud något helt annat än en självrättfärdig fördömelse av andra. Han borde i stället ha koncentrerat sig på att av hela sitt hjärta älska Gud som har varit så god. Det faktum att han inte har gjort det bevisar att han föraktar Guds godhet.

Typiskt för Guds godhet, mildhet och tålmod är att alla människor omfattas, och syftet är *”att alla ska få tid att omvända sig”* (2 Petr. 3:9, se också Matt. 5:45; Ps. 145:9 och Luk. 13:6-9).

Att förakta Guds godhet är mycket allvarligt. Paulus skriver: *”Genom ditt hårda och obotfärdiga hjärta samlar du på dig vrede till vredens dag, när Guds rättfärdiga dom uppenbaras”* (vers 5). Den egenrättfärdiga moralisten jämför sig själv och sitt liv med hedningarna och deras grova synder. Han slår sig till ro med att han inte är som de och ser därför inget skäl att omvända sig. Men denna självtillräcklighet är ett stort misstag. I stället ser Paulus att han har ett hårt och obotfärdigt sinne, och med alla sina - i egna ögon - fromma gärningar samlar han bara på sig mer vrede hos Gud. Gud godtar inte moralistens fromma gärningar, eftersom de inte är gjorda i tro. *”Utan tro är det omöjligt att behaga Gud”* (Hebr. 11,6). Skillnaden mellan gärningar som är en följd av tron och gärningar som har sin grund i en egenrättfärdig hållning är inte alltid lätt att lägga märke till för ett mänskligt öga. Men skillnaden är uppenbar för Gud som kan se in i hjärtat. Skillnaden ska bli uppenbar för alla på *”vredens dag”*, dvs. den dag Kristus kommer för att avslöja allt (jfr 2:16; 2 Kor. 5:10).

När vi läser Rom. 2:6-10 är det viktigt att ha klart för sig det Paulus redan har sagt i 1:17: att *”den rättfärdige ska leva av tro”* (1:17) och att frälsningen är en fri gåva från Gud, något han betonar bl.a. i Ef. 2:8-9. Skriften lär konsekvent att frälsningen kommer till en människa

bara genom tron och inte genom att man gör lagens gärningar. Goda gärningar förtjänar inte frälsningen men de är likväl viktiga, för de är ett bevis på att tron finns i hjärtat. Tron i sig själv är osynlig för det mänskliga ögat. Men gärningarna kan vi se, och goda gärningar är ett bevis på att tron är levande och aktiv (läs Jak. 2:17). När Gud ska döma på den yttersta dagen ska han gå efter dessa synliga bevis på tron (jfr Matt. 25:31-46).

Denna dom efter gärningarna gäller ”var och en”, dvs. alla människor. Gud ”ska ge var och en efter hans gärningar” (vers 6. Se också 6:21-23; Gal. 6:7-8). Också de troende blir dömda efter sina gärningar (2 Kor. 5:10; Matt. 25:31ff). Vi blir frälsta av nåd genom tron på Kristus, men vi ska dömas efter gärningarna.

När Paulus talar om dem som ”*uthålligt gör det goda och söker härlighet, ära och odödlighet*” (vers 7), menar han givetvis dem som söker Guds ära och härlighet, dvs. dem som ger äran för frälsningen åt Gud och inte – som de egenrättfärdiga moralisterna – tar åt sig äran för egen del. De som ”uthålligt gör det goda” är de som är ”skapade i Kristus Jesus till goda gärningar som Gud har förberett, så att vi ska vandra i dem” (Ef. 2:10).

Motsatsen till ”dem som uthålligt gör det goda” är ”*dem som söker sitt eget och inte lyder sanningen utan orättfärdigheten*” (vers 8). De sistnämnda handlar mot Guds uppenbarade vilja, dvs. det Gud har uppenbarat om sig själv, och mot den lag som är skriven i deras hjärtan, som Paulus strax ska komma tillbaka till (vers 14-15).

Medan Paulus i vers 7-8 talar allmänt om den dom som ska drabba alla människor, skiljer han i vers 9 och 10 mellan judar och greker (hedningar). Det är alltså klart att också alla som är judar efter härstamningen ska drabbas av Guds dom, om de inte omvänder sig och gör trons goda gärningar.

Vad menar Paulus med uttrycket ”*främst över juden och även över greken*” i vers 9 och 10? Genom hela Gamla testamentet tog Gud sig an israeliterna på ett alldeles speciellt sätt. Han började med utkorelsen av Abraham till stamfar för ett särskilt folk, och från detta folk skulle Frälsaren komma. Jesus föddes som jude och utförde sin verksamhet nästan uteslutande bland judar. Han sa: ”Frälsningen kommer från judarna” (Joh. 4:22). På detta sätt hade det judiska folket betydande fördelar. De fick höra evangeliet, Guds kraft till frälsning, allra först (jfr Rom. 1:16). Samma mönster gäller Guds slutliga dom. Judarna hade stora fördelar,

men större fördelar innebär större ansvar. Jesus sa om de judar som inte trodde på honom: ”Om jag inte hade kommit och talat till dem, skulle de inte ha synd, men nu har de ingen ursäkt för sin synd” (Joh. 15:22). Principen att den som har fått större fördelar samtidigt har större ansvar uttrycker Jesus när han säger: ”Var och en som har fått mycket, av honom ska det krävas mycket. Och den som har blivit betrodde med mycket, av honom ska det krävas så mycket mer” (Luk. 12:48).

Gud gör inte skillnad på folk – läs 2:11-16

I Rom. 2:1-16 vill Paulus visa att ingen egenrättfärdig ”moralist” kan bestå i domen, för den rättfärdighet som moralisten bygger på håller inte inför Gud. I vers 1-10 förkunnar han lagen i all sin stränghet mot moralisten. Han visar att bakom moralistens fromhet döljer sig hans ”hårda och obotfärdiga hjärta” (vers 5). Ingen kan bestå inför Gud med ett sådant hjärta.

Sedan Paulus sålunda avslöjat de egenrättfärdiga, försvarar han sig i vers 11-16 mot förväntade motangrepp från dem. Han vet nämligen att de egenrättfärdiga bland judarna försvarade sig med att de hade lagen och därmed kände Guds vilja. Men detta ger dem inte utan vidare skydd mot Guds dom.

”För Gud är inte partisk” (vers 11). Gud är en opartisk domare. Han favoriserar ingen människa på grund av yttre ting utan faller en rättfärdig dom (5 Mos. 10:17). Judarna ska inte tro att Gud trots allt är vänligare inställd mot dem, eftersom de tillhör det speciella folk som Gud har uppenbarat sin lag för. Därför tjänar det ingenting till för dem att hävda att de står i en särställning i förhållande till hedningarna.

Det Gud frågar efter är om vi har gjort hans vilja. Alla som har syndat kommer under domen. Detta gäller också hedningarna, dvs. de som inte har lagen. ”*Alla som syndat utan lagen kommer också att bli förtappade utan (att det frågas om) lagen, och alla som har syndat under lagen kommer att fördömas av lagen*” (vers 12).

Det är nämligen inte nog att bara höra lagens ord som judarna gjorde varje sabbat. Det är inte heller nog att bara tillhöra det folk som har lagen. Det allt kommer an på är att göra det som lagen säger, dvs. leva efter Guds vilja. Paulus säger: ”*Det är inte lagens hörare som blir rättfärdiga inför Gud, utan lagens görare ska förklaras rättfärdiga*” (vers 13. Se också Matt. 7:21ff; Joh. 12:48; Jak. 1:22).

Uttrycket ”ska förklaras rättfärdiga” i vers 13 är en översättning av

det grekiska ordet *dikaioun* i passiv form. Ordet är hämtat från rättssalen och innebär att domaren *förklarar* någon rättfärdig, frikänner honom. Här talar Paulus till dem som menar att de är rättfärdiga inför Gud i sig själva. Han förkunnar lagen för dem som vill bli rättfärdiga genom lagen. Därför säger han att bara "lagens *görare* ska förklaras rättfärdiga". Den som vill bli rättfärdig inför Gud genom lagen måste hålla hela lagen. Bara då kan han förklaras rättfärdig inför Gud.

Paulus kommer här inte in på om människor verkligen kan hålla lagen och förklaras rättfärdiga genom den på domens dag. Den frågan tar han upp senare i 3:19-21. Det han vill säga här är att lagen kräver att bli tagen på allvar. Vi ska inte bara höra den utan göra i enlighet med den.

Senare använder Paulus samma uttryck *dikaioun* när han talar till dem som lagen avslöjat som skyldiga och som insett att de saknar den rättfärdighet Gud kräver. Lagg märke till vad han säger om rättfärdiggörelsens orsak och grund i t.ex. Rom. 3:24!

I vers 14-15 kommer Paulus med ett slags parentes. Han vill besvara en fråga som han väntar sig att många vill ställa, nämligen hur Gud kan vara rättfärdig när han dömer hedningarna som inte har haft nytta av lagens ord och vägledning. Huvudpoängen i Paulus svar är att det inte är korrekt att lagen är helt okänd för hedningarna. Av naturen gör de nämligen det som lagen säger, påpekar Paulus. De vet att det är fel att dräpa, stjäla, begära sin nästas hustru etc.

Att lagen är skriven i människors hjärtan av naturen betyder inte att de känner hela Guds vilja. Men i den utsträckning de känner lagen och försöker göra det den säger "är *de sin egen lag*" (vers 14). Det betyder att deras moralmedvetande i viss utsträckning lär dem vad som är rätt eller fel.

Det finns också något annat som visar att hedningarna har lagen skriven i sina hjärtan, nämligen samvetet. Det talar Paulus om i vers 15. Samvetet reagerar på grundval av den naturliga lagen som är skriven i alla människors hjärtan. Samvetet är som en domstol. Det måste ha en norm, en lag, som det känner sig förpliktat att döma efter. I vers 15 säger Paulus att samvetet "*antingen anklagar eller försvarar dem*". Om samvetet menar att en handling är i strid med den naturliga lagen, anklagar den handlingen och människor känner skuld. De känner att de har gjort något som de inte borde ha gjort. De har syndat "utan lagen", dvs. den uppenbarade lagen, men de är likväl skyldiga eftersom de har syndat mot den lag som Gud har skrivit in i deras hjärtan.

På domens dag ska det bli uppenbart att Gud är rättfärdig i sin dom. Då ska det bli klart att alla människor får en rättvis dom. Paulus säger att på den dagen ska Kristus döma *"det som är fördolt hos människorna"* (vers 16). Bakom varje handling finns det ett "dolt" motiv. Den som syndar utan lagen har likväl en lag skriven i hjärtat. Att synda mot denna lag är lika galet som att synda mot de tio bud som är skrivna i Bibeln. Eftersom vi människor inte kan se in i varandras hjärtan, kan vi inte heller döma om vilka motiv som ligger bakom handlingarna. Men på den yttersta dagen ska alla dolda motiv bli uppenbara.

Det enda botemedlet mot det anklagande samvetet och skuld känslan är evangeliet om Guds förlåtelse för Jesu Kristi skull: "Så finns nu ingen fördömmelse för dem som är i Kristus Jesus" (Rom. 8:1).

Judarnas brist på rättfärdighet – 2:17-3:8

Avsnittet vers 17-24 börjar egentligen med fyra villkorssatser som inleds med "om" (vers 17-20). Det framgår inte tydligt av en rad översättningar. För att få en naturlig koppling till vers 21 och undvika en alltför lång mening, har man utelämnat "om" i vers 17. En mera ordagrann översättning av vers 17-21a skulle kunna se ut så här:

"Men *om* du kallar dig jude,
och (*om*) du förlitar dig på lagen och berömmar dig av Gud,
och (*om*) du känner hans vilja och kan avgöra vad som är rätt,
undervisad av lagen,
och (*om*) du tror dig vara en vägvisare för blinda,
ett ljus för dem som vandrar i mörker,
en uppfostrare för oförnuftiga,
en lärare för omyndiga, eftersom du har kunskapen och
sanningen förkroppsligad i lagen
- du som alltså undervisar andra, varför undervisar du inte dig själv?
(vers 21a).

De fyra "om-satserna" sammanfattar de fördelar som många judar menade sig ha på grund av sin judiska härstamning. I de följande två verserna (vers 21-22) ställer Paulus fyra rannsokande frågor till dessa judar, och svaret på frågorna blir mycket avslöjande för dem. De två sista verserna i detta avsnitt (vers 23-24) är Paulus negativa slutsats när det gäller judarnas ställning inför Gud. Denna slutsats styrks av ett citat från Gamla testamentet (vers 24).

I vers 17-20 räknar alltså Paulus upp de ting som judarna tröstade sig med inför Guds dom:

1. *Namnet.* ”Du kallar dig jude.” ”Jude” är härlett från Juda. Det var israeliternas nationella hedersnamn som angav folkets religiösa relation till hedningarna. Vi är ”inga hedniska syndare” (Gal. 2:15).
2. *Lagen.* ”Du förlitar dig på lagen”, dvs. inte till din laguppfyllelse men till det faktum att du har lagen och hör den varje sabbat (se Rom. 9:4).
3. *Gudsförhållandet.* ”Du berömmar dig av Gud”, dvs. av ditt exklusiva förhållande till den ende sanne Guden, ett förhållande som inget hednafolk hade (se Joh. 8:41; Luk. 18:11).
4. *Kunskapen.* ”Du känner hans vilja ... undervisad av lagen.”

På grund av dessa yttre ting som Gud hade gett judarna framför andra folk kände de sig upphöjda över hedningarna, och de var säkra på att de inte skulle bli fördömda av Gud.

Det ska här påpekas att i den självgodhet som judarna hade hamnat kan också vi som kristna hamna. Paulus kommer senare i Romarbrevet med en varning till de kristna att de inte ska inbilla sig att de är bättre än judarna (se Rom. 11:18-22; 1 Kor. 10:12). Att hamna i självgodhet och egenrättfärdighet är något som ligger i människans gamla natur. Ingen är så fariseisk och självgod som gamle Adam! Också de kristna bär honom med sig så länge de lever.

I vers 19-20 ger Paulus en närmare beskrivning av judarnas höga självuppskattning i förhållande till hedningarna:

<i>Judarna är:</i>	<i>Hedningarna är:</i>
Vägledare	Blinda
Ljus	I mörker
Uppfostrare	Oförnuftiga
Lärare	Omyndiga

Allt detta är judarna, eftersom de har kunskapen och sanningen förkroppsligad i lagen, dvs. Guds uppenbarelse i lagen och profeterna. På grund av dessa fördelar bedrev judarna mission bland hedningarna. De värvade proselyter (se Matt. 23:15). Eftersom de var utrustade med Guds lag, kände judarna att de stod i en särställning som gav dem rätt att undervisa och tillrättavisa andra.

Paulus kommenterar inte dessa fördelar. Däremot ställer han i vers 21-22 fyra frågor för att få de stolta judarna att rannsaka sig själva och omvärdera sin inbillade höga ställning. *"Du som vill undervisa andra, varför undervisar du inte dig själv? Du som förkunnar att man inte ska stjäla, varför stjal du? Du som säger att man inte ska begå äktenskapsbrott, varför begår du äktenskapsbrott? Du som avskyr avgudarna, varför plundrar du deras tempel?"* Man har ingen nytta av att undervisa andra, när man inte själv låter sig undervisas.

"Du som berömmar dig av lagen, du vanärar Gud genom att bryta mot lagen" (vers 23). Vad hjälper det att ha lagen om man inte vill hålla den? Se Matt. 23:3-4. Att inte leva som man lär kallar Jesus för hyckleri (Matt. 23:13).

Judarnas hyckleri ledde till att Guds namn blev bespottat bland hedningarna (vers 24). Paulus citat är en fri återgivning av Jes. 52:5 (se också Hes. 36:20-23!). Ingen kan skämma ut ett namn så som den som bär det. Ingen kan skämma ut Guds namn i världen så som de som kallas Guds folk.

Vi kallar oss "kristna" (efter namnet "Kristus"). Därför är det inga som kan skämma ut Kristi namn så mycket som de kristna, om de inte håller sig till honom i liv och lära.

Att judarna hade lagen var ingen garanti för att de skulle bestå i domen. Inte heller omskärnelsen var ett skydd mot domen. I nästa avsnitt (vers 25-29) kommer Paulus in på detta.

Omskärnelsen var tecknet och inseglet på Guds förbund med Abraham och hans efterkommande, det judiska folket (1 Mos. 17:7-14). Genom omskärnelsen blev de inlemmade i förbundet och fick del av alla rättigheter som förbundsfolket ägde. Förbundet innebar två ting: Guds löfte till folket om att vara deras Gud och Israels löfte till Gud att vara hans folk som lydde hans bud och föreskrifter. Därför betydde omskärnelsen väldigt mycket för judarna (Fil. 3:5). Omskärnelsen stod för dem som ett skydd mot Guds dom.

Men omskärnelsen innebar samtidigt en förpliktelse till att hålla lagen (Gal. 5:3). Bara om folket lydde Guds vilja var omskärnelsen till nytta för dem: *"Omskärnelsen är visserligen till nytta om du håller lagen. Men bryter du mot lagen har du trots din omskärelse blivit oomskuren"* (vers 25). Därmed är det klart att den yttre omskärnelsen i sig själv inte var det väsentliga i ett rätt förhållande till Gud. Den som bryter mot lagen

bryter förbundet och står därmed inför domen som omskuren, dvs. utan förbundets värn och skydd.

I vers 26-29 preciserar Paulus att det avgörande inte är om man är omskuren till det yttre, utan om man håller lagen. Det avgörande är "*hjärtats omskärelse*" (vers 29), dvs. att hjärtat står i ett rätt förhållande till Gud.

Hur man blir omskuren till hjärtat gör Paulus helt klart här. Han säger att det sker "*genom Anden och inte genom bokstaven*" (vers 29). Det går alltså inte att bli omskuren "till hjärtat", dvs. bli en troende, genom lagen. Paulus kallar i vers 29 lagen för "bokstaven". "Bokstaven" kan inte omskära hjärtat. "Bokstaven dödar, men Anden ger liv" (2 Kor. 3:6). Lagen har "dödens ämbete" och "fördörelsens ämbete" (2 Kor. 3:7-9). Bara den helige Ande kan föda människor på nytt och skapa ett nytt liv i döda hjärtan (se 2 Kor. 5:17). Detta gör han genom evangeliet i Ord och sakrament. Läs också 5 Mos 30:6; Gal. 6:15; Fil. 3:3 och Kol. 2:11-12!

(forts. i nästa nummer)

Frågor och svar

Ångest inför döden

Fråga: Jag märker att många människor har ångest inför döden. Kan jag säga till dem att vetenskapen visat att döden är en naturlig del av livet och att därför denna ångest är onödig? Eller vad är lösningen på problemet ångest inför döden?

Svar: En sak är säker i denna osäkra värld, och det är att var och en måste möta döden och sedan ställas inför Guds dom. Men tanken på döden eller Guds dom framkallar ångest hos många. Många sätter sitt hopp till olika saker för att mota bort ångesten.

Det är vanligt bland dagens människor att man förlitar sig på den föreställning om livet som evolutionsteorierna ger. Om livet uppkommit av en slump, om vår existens är resultatet av slumpmässiga förhållanden, om allt själsligt kan förklaras med synapser och signalsubstanser, om döden är naturlig och bara innebär att våra kroppar återgår till kretsloppet, ja då behöver ingen vara rädd att ställas inför Guds dom i alla fall. Man litar på människor som försäkrar att evolutionen är vetenskapligt bevisad. Man tror budskapet att forskningen bevisat att liv uppkommit spontant för miljarder år sedan.

Ändå förmår man inte ens ta reda på vilket ämne i ett vaccin som orsakat sömnsjukan, fast preparatet finns i provröret. Men man säger sig ha bevisat hur liv spontant uppkommit i någon form av lervälling utan att man har något preparat att studera!

Tron på slumpen som skapare

Man vet idag att informationsmängden i mänsklig arvs massa är större än något mänskligt informationssystem, större än informationsmängden i hela NASAs arkiv. Ändå tror man att en så stor informationsmängd uppkommit av en slump. Den enklaste bakterie har större informationsmängd i sin arvs massa än innehållet i ett stort stadsbibliotek. Ändå säger man att det är vetenskapligt bevisat att en sådan stor informationsmängd uppkommit av en slump i en lervälling för miljarder år sedan.

Det är bara få saker man kan bevisa om händelser för två eller tre tusen år sedan, och just ingenting utan skriftliga bevis. Så vilken händelse man än påstår sig kunna bevisa ägde rum för miljarder år sedan bör den rimligtvis mötas med skepsis. Men nu säger man att forskningen bevisat att liv alstrades spontant i en lervälling för miljoner år sedan. Det låter som en saga, men inte för dagens människor. Människor vill gärna tro på evolutionen som en garanti för att de inte behöver stå till svars för sina liv. Frågan är bara om hoppet att komma undan domen genom att förneka den är värt något den dag döden är oundviklig.

Mutationer förstör, inte tvärtom

Det är ett känt faktum att mutationer förstör informationen i våra celler så att de obönhörligt till sist blir livsodugliga. Det är på grund av mutationer som vi åldras och dör och som allt levande går mot undergång. Sett ur en andlig synvinkel har Gud lagt hela skapelsen under förgängelsen för syndens skull. Ändå säger man att denna förstörande, nedbrytande, dödliga kraft är orsak till mångfalden av liv på vår jord. Den som tror detta måste verkligen ha en stark tro.

Andra människor tror att de ska kunna bestå inför Guds dom därför att de förtjänat det. De tänker att de inte är sämre än andra, de har gjort sitt bästa osv. Enligt Bibeln är det falska förhoppningar. Det är bara de som litar på Jesus som sin Herre och Frälsare som inte behöver bekymra sig varken för döden eller domen. Skriften säger: *Ingen som tror på honom ska stå där med skam*. Skammen syftar på den skam som kommer när det visar sig att allt man trott varit felaktigt och allt man litat på varit värdelöst. Men den som litar på Jesus kommer inte att bli besviken. Han kan vara säker på att han ska få det löftet lovar: det himmelska arvet.

Detta löfte gäller alla människor. *Det är ingen skillnad mellan jude och grek*, skriver Paulus i Rom. 10:12. Israels folk hade en särställning på grund av löftet till Abraham. De blev bevarade som ett folk i det land Gud lovat Abraham för att löftet om Frälsaren skulle gå i uppfyllelse. Men det innebar inte att de hade någon särställning inför domen på den yttersta dagen. Här är alla lika. Alla har syndat och saknar härligheten från Gud. Och alla blir frälsta på samma sätt, genom tron på honom som är Herre över allting. Paulus skriver: *Det är ingen skillnad mellan jude och grek. Alla har en och samme Herre, och han ger sina rikedomar åt alla som åkallar honom*.

Gud älskar alla människor och uppehåller alla, men han har ett spe-

ciellt öga till dem som tror på honom. Åt dem ger han sina rikedomar, oändlig nåd och full förlåtelse, och han låter allt samverka till det bästa för dem som älskar Herren. Ja, allt vi får från honom är goda gåvor och rikedomar. Från vår begränsade horisont kallar vi det vi får gott eller ont. Men allt vi mottar från honom, både gott och ont, är goda gåvor av hans överflödande rikedom. Även den människa som får ett liv som den fattige Lasarus kan vara trygg i Guds vård och ska en dag inse vilken rikedom Gud ger åt alla som åkallar honom i tro. Han låter verkligen allt samverka till det bästa för dem som älskar honom (Rom. 8:28).

Det finns inte någon skillnad mellan människor då det gäller frälsningen. *Var och en som åkallar Herrens namn ska bli frälst* (Rom. 10:13). Att "åkalla Herren" förutsätter tro. Och trons gåva kan man bara få på ett sätt: genom den helige Andes verkan i nådemedlen, evangeliet i ord och sakrament. Om en människa inte kommer i kontakt med evangeliet så kan hon inte tro. Och utan tro finns inget hopp. Paulus skriver: *Men hur skulle de kunna åkalla den som de inte har kommit till tro på? Och hur skulle de kunna tro på den som de inte har hört? Och hur skulle de kunna höra, om ingen predikar? Och hur skulle några kunna predika, om de inte blev utsända? Det står skrivet: Hur ljuvliga är inte stegen av dem som förkunnar det goda budskapet* (Rom. 10:14-15). Alltså kommer tron av predikan och predikan i kraft av Kristi ord.

Stefan Hedkvist

Utblick över samtiden

Kyrkogemenskapen bryts

I Kyrka och Folk nr 9, 2013 kommenterar redaktionschefen Gunnar Andersson den etiopiska Mekane Yesus-kyrkans beslut att bryta gemenskapen med Svenska kyrkan. Hans ledarartikel bär rubriken "Gemenskapens bryts". Brytningen kom inte som en överraskning. Mekane Yesus-kyrkan "hade tydligt klargjort att det skulle ske om inte Svenska kyrkan omvände sig och drog tillbaka beslutet att viga homosexuella par", meddelar Andersson. Han skriver vidare:

När den officiella Svenska kyrkan nu så tydligt bryter med allmänkyrklig bekännelse kommer sannolikt inte Anders Wejryds hot om att dra in bidragen till Mekane Yesus-kyrkan få avsedd effekt. Kärleken till Gud och till medmänniskorna ser glädjande nog ut att vara mycket större än viljan att ha gemenskap med liberala kyrkor i väst. Genom sitt tydliga ställningstagande har Mekane Yesus-kyrkan istället stärkt banden till bekännelsetrogna kyrkor runt om i världen.

Det är glädjande när tilltron till Bibelns klara ord om äktenskapet och om vad som är missbruk av sexualitetens gåva leder till en klar bekännelse i handling trots hot om indragna bidrag.

Biskopen i Karlstads stift, Esbjörn Hagberg, menar att reaktionen mot Svenska kyrkans beslut att viga homosexuella par "är förståeligt i en afrikansk kontext". Andersson kommenterar med rätta:

I en afrikansk kontext?! Frågan är vad som är förståeligt i ljuset av bibeltexten! Därmed är det självklart att frågan måste få samma svar vilken del av världen vi än befinner oss i. För Bibeln förändras inte av kontexten där den läses.

Hur långt avfallet gått inom Svenska kyrkan och att Mekane Yesus-kyrkans brytning med Svenska kyrkan är befogad belyser Andersson med ytterligare ett exempel på avfall från Guds ord:

Om våra trossyskon i Etiopien läst en annan biskops blogg hade de troligen blivit stärkta i sitt beslut. Åke Bonnier i Skara stift skriver (3

februari) att han på Kyndelsmässodagen invigt Elisabeth Olsson Vallins utställning "Jerusalem" på Västergötlands museum. En utställning som visar homosexuella som har sexuellt umgänge på olika kända platser i Jerusalem. Bonnier sa bland annat: "De bilder som finns utställda här på museet uttrycker den mänskliga kärleken som är en avbild av den gudomliga kärleken, ett ringa uttryck för den kärlek som är Guds väsen." Det går inte säga något annat än att Bonnier presenterar "ett annat evangelium" vilket Paulus uttalar Guds dom över (Gal 1).

Hur ska då medlemmar i Svenska kyrkan reagera, när avfallet i den egna kyrkan är så uppenbart? Bör inte också de göra som Mekane Yesus-kyrkan, bryta kyrkogemenskapen med Svenska kyrkan? Andersson tangerar den frågan med följande ord:

Svenska kyrkan då? Etiopernas beslut är en tydlig maning till omvändelse! Tragiskt nog syns inga tecken till det. Kyrkan är alltid kallad att bemöta människor, oavsett vilka de är, respektfullt och ömsint. Detta samtidigt som man håller fast vid Guds uppenbarelse och förkunnar omvändelse och frälsning in i varje människas situation. Om så inte sker och man istället talar om att Guds kärlek avspeglas även i mänskliga handlingar i strid med Guds vilja, då tillhör man lögnkyrkan. Då går man samma ärende som lögnens fader som bara vill riva och förleda människor, människor som är skapade till Guds avbild och återlösta med Jesu blod. Herren ensam känner framtiden. Han vet om det kommer att ges omvändelsens nåd till Svenska kyrkan.

Andersson är klar över att man tillhör en "lögnkyrka" om man har en kyrkoledning som fattar obibliska beslut och tillåter att kyrkan företräds av personer som "talar om att Guds kärlek avspeglas även i mänskliga handlingar i strid med Guds vilja". Då borde man också göra som Mekane Yesus-kyrkan, bryta gemenskapen. Annars blir man medskyldig till denna kyrkoorganisations onda gärningar (se 2 Joh. 10-11). "Vänd er bort från dem", skriver Paulus (Rom. 16:17). Mekane Yesus-kyrkan har uppenbarligen insett hur allvarligt det är att ha gemenskap med en "lögnkyrka".

Andersson vänder lite på klacken i slutet av en annars fin artikel och vill behålla gemenskapen med denna kyrka ett tag till. Han vill avvakta en eventuell omvändelse av Svenska kyrkan. Men är det inte så att en "lögnkyrka" går allt längre i sin avfallighet? Vad har inte hänt med Svenska kyr-

kan bara de senaste 20-30 åren? Redan ”lite surdeg (falsk lära) syrar hela degen”, säger Skriften (1 Kor. 5:6; Gal. 5:9). Avfälligheten inom Svenska kyrkan går allt längre i rasande fart, till många själars fördärv.

SE

Relationen med Mekane Yesus intakt

Den internationelle missionssekreteraren i EFS, Erik Johansson, menar att relationen till Mekane Yesus-kyrkan är intakt trots den brutna kyrkogemenskapen med Svenska kyrkan. Det var EFS som för över hundra år sedan började missionsarbetet i Etiopien. Mekane Yesus-kyrkan har varit deras samarbetspartner i missionsarbetet under många år. När nu denna kyrka bryter gemenskapen med Svenska kyrkan orsakar detta förstås frågor för EFS och dess präster som inte längre kan utöva gemenskap med sina afrikanska bröder.

Problematiken är emellertid inte så stor enligt missionssekreteraren. Enligt ”vad han förstår” vill Mekane Yesus fortfarande ha gemenskap med de grupper inom EFS som vill verka för en mer ”traditionell teologi inom äktenskapet” (*Budbäraren* 3/13). Mekane Yesus-kyrkan är inte heller främmande för att sända missionärer till Sverige enligt samma artikel. Johansson betonar att EFS:s fokus är framför allt mission, inte kyrkorelationer. I samtalen mellan Mekane Yesus och EFS har man inte framfört krav på att EFS ska bryta sin gemenskap med Svenska kyrkan utan låtit sig nöja med de dokument som EFS styrelse visat upp. Det handlar om styrelsens uttalande 2005 om välsignelseakt för samkönade par och remissvaret på den statliga enmansutredningen om samkönade äktenskap 2007.

Här kan man jämföra väckelsetraditionens sätt att agera med den afrikanska kyrkans: då EFS styrelse skickar uttalanden till intet förpliktande och skrivelser som göms i en bilaga och glöms bort, handlar den unga kyrkan i enlighet med Bibeln och bryter gemenskapen. Detta ställer genast till problem för den som vill ”halta på båda sidor”.

Även om relationen är intakt tror Johansson att brytningen ”på sikt kommer att påverka EFS”. Vari en sådan påverkan består uttalar han sig inte om. Då man talar om vad som ska ske *på sikt*, brukar det innebära att man försöker glömma bort alltsammans. Det kallas kyrkopolitik och det är ett spel med en alldeles för hög insats. Den risken vågade inte Me-

kane Jesus-kyrkan ta i nuläget och bröt sig ur den farliga gemenskapen. Detta borde bli till hjälp för andra kyrkor runt om i världen och inte minst för de människor inom EFS som förstår allvaret bakom denna handling. Förstår man att det är ett rop på omvändelse?

Kris i bibelläsningens frågan

Det är f.d. missionsföreståndaren i EFS, Birger Olsson, som skriver i *Budbäraren* 2/2013 om den kris som bibelläsaren kommer i då han förväntar sig för mycket av sin bibelläsning. Han säger också att det är ett sent inslag i den kristna kyrkan att en kristen ska läsa sin Bibel varje dag.

Olsson vill rikta uppmärksamheten på den bibelsynsdebatt som förts i tidningen *Dagen* och som han menar är i ”mycket begränsad av en baptistisk, pentekostal grund, ibland kallad evangelikal”. Emot detta ställer han det han anser vara en mera luthersk tradition. Där ska ”Bibeln läsas och tolkas utifrån ett centrum: Jesus Kristus, människans rättfärdighet genom tro, Guds evangelium i Ordet och sakramenten. Det gäller människans frälsning, en evig gemenskap med den levande Guden... Bibeln ska läsas som den är med sina fel och brister. Bibelns ofelbarhet blev en viktig punkt i kristenhetens historia först under 1800-talet. All den energi som fortfarande läggs ned på detta ämne skulle kunna användas till något mycket mer positivt.”

Ska man förstå Olsson så att det är en ytterst begränsad del av den yttre kristenheten som bekänner att Bibeln är det ofelbara Guds ord den ger sig ut för att vara? Är det bara några evangelikalt påverkade människor med baptistisk bakgrund som ägnar sig åt det som ”lutheranerna” för länge sedan har lagt bakom sig? Det är alldeles tydligt att Olsson är störd av att det fortfarande läggs ner ”energi” åt försvar av Bibelns ofelbarhet och självvittnesbörd (Upp. 22:18-19). Även om det endast är ett fåtal som drivs av denna *evangelikala energi*, skulle det kunna åstadkommas något ”mycket mer positivt”, enligt honom. Det finns alltså inga lutheraner i hans närhet, som i likhet med den lutherska reformationens män tror på en ofelbar Bibel!! Antingen är det helt enkelt så att Olsson och hans samfund har gjort upp räkningen med den delen av reformationen, eller också menar han att de lutherska reformatörerna är *reformert* påverkade!

Om det bara finns ett *centrum* som är pålitligt och som ska vara utgångspunkt, hur ska då den vanlige bibelläsaren hitta det? Felaktigheter

och brister utgör liksom ett kraftfält som omger detta centrum. Bibelläsaren måste ha "energi" för att ta sig igenom alla felaktigheter och finna centrum. Andra auktoriteter än Bibelns självvittnesbörd måste rådfrågas om vad som är trovärdigt!!

De som kämpade för bibeltron före 1800-talet och offrade sina liv för den bibliska sanningen, de finns inte med i Olssons föreställningsvärld. Finns det ingen i hans närhet som reagerar när han angriper den grund som EFS en gång byggdes på? Inte undra på att det är kris i bibelläsningens frågan!

Vi behöver en bibelreformation

Björne Erixon, bibellärare, författare och pastor i pingstkyrkan, vill ha en bibelreformation. Den skulle motverka den okunnighet som råder i kristenheten när det gäller kunskap i Bibeln. I *Dagen* 13/04/24 radar han upp tio punkter för en sådan reformation. Det är glädjande att det finns de som förstår det allvarliga i den situation som uppstår pga. okunskap om Bibeln och dess innehåll. Det var just den okunskapen som drev kyrkan att driva mission bland de människor som kallades hedningar. Nu är situationen akut också inom den yttre kristenheten, till oöverskådlig skada för församling och enskilda. Erixon som själv är bibellärare möter förstås denna okunnighet och oroas av den.

Den första punkten i hans *åtgärds paket* är "bibelutläggande predikningar". Bra, det är precis vad som behövs! Men frågan infinner sig omedelbart, vem klarar av den uppgiften? De pastorer och predikanter som i sin utbildning fått lära sig att ifrågasätta de bibliska utsagorna, hur ska de finna motivation till bibelutläggning? Hur ska den som inte själv tror på texten kunna utlägga den så att dess budskap når åhöraren? I den andra punkten i programmet säger Erixon: "Människor önskar leva i dialog. Genom samtal ges människor sitt värde, deras integritet värderas och glädjen i gemenskapen bryter upp individualismens gissel..."

Det började så bra, med utgångspunkten i Bibelns budskap till oss, för det är precis det saken gäller. Den okunniga människan behöver höra vad Gud har att säga. Bibelns grundläggande budskap till oss är att vi ska lyssna. "Hör, så får er själ leva", säger Herren genom profeten. Och när Herren straffade sitt folk och sände dem till Babylon i fångenskap, så var det för att de inte lyssnat till Hans ord. Visst, människor älskar dialog, och de älskar att värdesättas och känna gemenskap, så länge de

själva får diktera villkoren. I *dialogen* är det människans röst som avgör, hennes tankar och inte minst hennes personligt utformade *gudsbild*.

I en av de övriga punkterna förespråkar Erixon en förkunnelse om Bibelns ”kärna och stjärna som är Jesus Kristus”. Det är glädjande att Erixon bekänner sig till denna sanning och det är förmodligen det som driver honom att vilja genomföra en bibelreform. Han vill förstås att Jesus Kristus ska bli känd och trodd. Men det kan inte ske på annat sätt än att Bibeln blir läst och studerad. Det finns inga andra *krafter* som kan åstadkomma en sann och levande tro än de heliga orden: ”*I kraft av sin vilja födde han oss på nytt genom sanningens ord*” (Jak. 1:18).

Det behövs en bibelreformation som börjar med att den kristna kyrkan tar sin uppgift på allvar. Börja med pastorsutbildningen! Där ska Guds ord studeras grundligt och bibelkritiken bemötas med de argument som Bibeln själv ger. I församlingen måste Bibeln stå i centrum. Pastorn måste troget hålla sig till texterna, inte som en ståuppkomiker utan som en kallad herde som bär ansvar för sina får. De minuter predikan varar måste användas med varsamhet. Evangelium om den fullbordade försoningen ska genomlysas all undervisning och både gammal och ung måste få höra om sina synders förlåtelse.

Varför Erixon i sina tio punkter glömt att påminna om evangeliet som absolut avgörande för all förkunnelse är svårt att förstå. Kan det vara så att också bibelläraren påverkats av en samtid som glömt bort att Bibelns uppgift är att undervisa om den verklighet som väntar bortom graven? Ropet från korset ”*Det är fullbordat*” betyder att Gud är försonad och skulden betald, slaven är fri, en andlig sanning. När det gäller yttre gemenskap, människovärdets bevarande, personlighetens framträdande etc., finns det så många andra platser för sådan verksamhet. Det är inte kyrkans huvuduppgift. Tvärtom säger Skriften: ”*Vad hjälper det en människa om hon vinner hela världen men tar skada till sin själ?*” (Matt. 16:28). Så visst behövs det en bibelreformation!

AS

CONTENDING FOR THE FAITH

The Apologetic Theology of David Hedegård

Bruno W. Frandell

Jönköping, 2011, 492 sidor.

Denna avhandling är framlagd för Trinity Theological Seminary, Indiana USA, med avsikten att ge en doktorsgrad (Doktor of Philosophy). Det är ett omfattande arbete som ger insyn i en del av svensk kyrkohistoria i början och mitten av 1900-talet med tyngdpunkten lagd på frikyrkohistoria.

För de flesta av tidskriften *Biblicums* läsare är avhandlingens huvudperson, David Hedegård (1871-1971), känd som initiativtagare och grundare av *För Biblisk Tro*, denna tidskrifts föregångare. Han var också en av männen bakom bildandet av Stiftelsen Biblicum 1968. Frandells avhandling behandlar främst den personliga kamp Hedegård förde för tron på Bibeln och den apologetiska teologi han kämpade för ända till sina sista dagar.

I Biblicum 1/2000 finns en genomgång av avhandlingen *Med Bibeln som bekännelse och bekymmer, Bibelsynsfrågan i Svenska Missionsförbundet* (Rune Dahlén, 1999). Denna avhandling behandlar främst Svenska Missionsförbundets inre bekymmer med bibelsyn och läroframställning där Hedegård under flera år var en av huvudpersonerna. Här i *Contending for the faith* gäller det i första hand Hedegårds personliga kamp på olika nivåer och situationer för sin tro på Bibeln.

David Hedegård var en mycket produktiv person vad gäller debatt, föredrag, småskrifter och böcker. Han skrev t.o.m. flera läroböcker för den dåvarande Enhetsskolan. Han var en ofta anlitad predikant och reste mycket i Sverige men också till våra nordiska grannländer. Vid några tillfällen var han på föreläsningssupdrag i Tyskland, Holland och USA. Han översatte också en rad böcker och artiklar till svenska, företrädesvis från tyskan (sid. 69-79). Det största översättningsarbetet som gjorde honom känd för svenska folket i allmänhet var arbetet med *Nya*

testamentet på vår tids språk, som kom ut 1964. Under sin mest verk-samma period studerade han samtidigt teologi i Lund. 1928 blev han teol. kand., 1943 teol. lic. och 1951 disputerade han för teologie dok-torsgraden (sid. 395).

Hans internationella engagemang för bibeltrogen teologi visade sig tydligt då han var en av initiativtagarna till bildandet av *International Council of Christian Churches* (ICCC) i Amsterdam 1948. Denna orga-nisation var en sammanslutning av konservativa kyrkor i protest mot den liberala teologin och den framväxande ekumeniska rörelsen. Hede-gård höll ett föredrag vid konferensen om Kristi person. ICCC var den europeiska motsvarigheten till den amerikanska organisationen American Council of Christian Churches. Drivkraften till bildandet av ICCC var den modernistiska bibelsynen och fruktan för att den skulle öde-lägga den kristna kyrkans bekännelse till grundläggande bibliska san-ningar. Denna organisation drev främst läran om Kristi gudom, jung-frufödelsen, Kristi försoningsdöd och hans synliga återkomst (sid. 423).

ICCC var till största delen en reformert sammanslutning och Hede-gård betraktade sig som lutheran vilket kunde orsaka frågor. I New Jer-sey (USA) 1967 höll han ett föredrag över ämnet *Arvet från Luther*, där han betonade Luthers strävan att predika evangeliet rent och klart med betoni-g på de tre ”allena” (sid. 373). Här finns en källhänvisning till *För-Biblisk Tro* (FBT) 5/1968, där han förklarar sig ytterligare vad gäller sitt samarbete med ICCC. Han hänvisar till sin tid på Missionsskolan på Lidingö (SMF:s teologiska seminarium). Hedegård hade undervisat där i över tolv år men avgick efter en ”lång och svår konflikt med Missions-förbundets styrelse rörande inställningen till Bibeln”. Han säger: ”Man krävde att jag skulle samarbeta med personer som vägrade bekänna, att de trodde på Skriftens utsagor om Kristi eviga gudom, hans födelse av jungfru och hans lekamliga uppståndelse.” När Hedegård vid ett tillfälle frågade en ledande person inom SMF: ”Vad ska en person predika om han inte tror på dessa sanningar?”, blev svaret: ”Han ska predika annat.” Hedegård frågade: ”...finns det mer än ett evangelium?” Så vitt Hede-gård mindes fick han aldrig något svar på den frågan (sid. 373).

När Hedegård 1941 fick förfrågan om att bli föreståndare för Svens-ka Alliansmissionens Bibelinstitut i Jönköping, ville han att skolan skulle byta namn till *Evangeliska Skolan*. Han hade förhoppningen att skolan skulle bredda sin verksamhet till att omfatta också kristna från andra samfund (sid. 412).

Med detta arbete visar Frandell hur Hedegård under sitt liv genomgår flera steg i förståelsen av vad det innebär att Bibeln är inspirerad av Gud och ofelbar. Genom sitt bibelstudium kommer Hedegård att den ena gången efter den andra ändra sig i riktning mot en djupare och mer texttrogen tolkning av bibeltexterna. Vi ska se på några av de områden där detta framträder tydligt enligt avhandlingen.

Kristi ställföreträdande lidande och död

När det gäller detta ämne skriver Hedegård i Trosvittnet (1947) att han tidigare påverkats av Waldenströms försoningslära men senare "arbetat sig ut ur den" (sid. 312). År 1930 skrev han boken *Den gammaltestamentliga offertjälsten*, där han betonar att försoningens mening är syndernas förlåtelse. Den waldenströmska försoningstanken grundade sig på Guds godhet som inbjuder syndare till förlåtelse vid sidan om medlaren. Waldenström kunde inte acceptera tanken på en vred och helig Gud (sid. 312).

I sin sammanfattning över kapitel 6:II med överskriften "Kristologi" skriver Frandell bl.a. om Hedegårds kamp mot den waldenströmska försoningstanken. När Hedegård som konfirmerats i Svenska kyrkan kom i kontakt med Missionsförbundet och Waldenströms syn på Bibeln såsom Guds ord, fångades han av den tanken. Han underskattade möjligheten att en man (Waldenström) som förkastade den "högre kritiken" kunde tolka vissa bibelställen fel. Men senare insåg han att den möjligheten fanns och jämförde med Jehovas Vittnen som också förkastade bibelkritiken men som gjorde fatala feltolkningar (sid. 332-333).

Frandell ser också en "utveckling" hos Hedegård då han skriver *Kompendium i dogmatik* (1942-48). Där förekommer t.ex. ordet "ställföreträdare" allt oftare och han anser att Hedegård allt mer tar ställning för den lutherska synen på flera frågor. Hedegård har också fått kritik för sitt sätt att ändra sig i sin inställning (sid. 332). Hans uppfattning leder fram till att betrakta Kristi ställföreträdande lidande och död som mänsklighetens enda frälsning. I Hedegårds skrifter framställs Kristi uppståndelse som helt avgörande för frälsningen och hans beläggställe är Rom. 1:4 och 1 Kor. 15. Sammanfattningen avslutas med: "Vad har Kristi död för mening om det inte ges någon uppståndelse?" (sid. 333).

Ekumenik, dop och nattvard

Ett annat område där Hedegård engagerade sig var ekumeniken. Snart

förstod han vart den rörelsen var på väg. I boken *Söderblom, påven och det stora avfallet* (1953) säger själva boktiteln hur allvarligt han såg på de ekumeniska strävandena. I sin andra upplaga fick boken heta *Ekumenismen och Bibeln* (1955). Den översattes till flera språk. Han insåg att den ekumeniska rörelsen inte förmådde ge en enhetlig bild till sin omvärld om vad det kristna evangeliet innebär. Istället lät sig kyrkorna påverkas av den modernistiska synen på Bibeln och kyrkan (sid. 55).

Dopfrågan var en av de frågor där Hedegård till en tid trodde att man skulle kunna förena de två olika uppfattningarna, den baptistiska och den lutherska. Han ansåg att det var den enskilda personens egen sak att ta ställning (sid. 41). Enligt Frandell behöll han sin baptistiska dopsyn fram till 1945 (sid. 344). I sin bok *Församling, dop, samfund* (1933) försökte han med en kompromiss mellan de två. Han menade att det fanns fromma kristna på båda sidor stängslet (sid. 349). Men genom ett fördjupat bibelstudium upptäckte han vad Petrus säger i 1 Petr. 3:20, nämligen att dopet frälser. Och i mitten av 1940-talet kommer han att helt vända tillbaka till den lutherska synen på dopet. Genom att jämföra de olika utgåvorna av *Biblisk Uppslagsbok* från 1939 resp. 1945, kan man enligt Frandell följa denna förändrade syn. I den senare utgåvan har han tagit bort den rad som lyder: "Beträffande sammanhanget mellan tro och dop, se Mark. 16:8, Apg. 8:37" (sid. 346). I sin bok *Enighet i dopfrågan* (1947) bekänner han att han inte alltid hållit sig till den syn på dopet som boken framlägger (sid. 348).

Hedegård betonar att det är konsekvensen av arvsynen som gör att barnet inte automatiskt tillhör Guds rike, utan de måste ta emot det som en gåva (sid. 349). På frågan om varför NT inte vid något tillfälle berättar om dop av småbarn påpekar Hedegård att NT inte heller vid något tillfälle talar om kvinnors deltagande i nattvarden (sid. 348).

Även i frågan om nattvarden kom Hedegård att så småningom omfatta den lutherska synen efter sitt studium i Skriften. För honom blev det viktigt att betona att brödet och vinet i nattvarden inte är symboler eller metaforer. "De sista orden i detta ämne, skrivna av Hedegård är: *Detta är ett mysterium, som inte kan förklaras*" (sid. 353).

Andra frågor där Hedegård ändrade sin uppfattning

Inte endast i frågor som rör ekumenik, dop och nattvard skedde en omsvängning i uppfattningen. Frandell visar också i sin forskning att Hedegård kom att omfatta den lutherska läran i en rad andra frågor

som Skriftens ofelbarhet, kyrka/församling, Kristi återkomst m.fl. Detta menar Frandell gör att Hedegård senare i sitt liv inte kunde omfatta alla bibeltroende kristna på det sätt han gjorde då han endast betonade den Apostoliska trosbekännelsen som grund för enhet (sid. 355).

Hedegårds sista år

Man kunde önska att avhandlingen uppehållit sig lite mer vid de sista åren av Hedegårds liv. I synnerhet hans stora kamp mot den bibelsyn som kom fram i slutet av 60- och början av 70-talet inom EFS, där Hedegård och hans hustru Brita var medlemmar. Torsten Nilsson, föreståndare för Johannelunds teologiska institut, gav tillsammans med Birger Olsson ut en skrift med namnet *Bibeltext och bibeltolkning*. I denna skrift visade det sig att de omfattade samma kritiska syn på Bibeln och dess vittnesbörd som den teologiska fakulteten vid Uppsala universitet. Nilsson förespråkade den ”fromma” synen på Bibeln att det är fr.a. det bibliska budskapet som är auktoritativt, vilket kan betyda att felaktigheter och svagheter förekommer medan det viktiga är budskapet (sid. 464). Hedegård och hans hustru lämnade EFS 1971 (sid. 461).

För Hedegård blev detta ett riktigt bekymmer, uttryckt i FBT 4/69. Anledningen var att under det att man från EFS-styrelsens sida sade sig stå kvar på den grund som stadgarna förespråkade, kunde man samtidigt anamma den historisk kritiska metoden och att Bibeln hade fel och brister. Hedegård skrev till EFS styrelse och fick ett svar med krav på att svaret skulle tas in i tidskriften. Det gjorde han, men han kommenterade på sitt raka sätt deras svar med att skriva: ”Detta är inget svar på de frågor som jag framställt i min skrivelse... Där hade jag på förekommen anledning frågat om EFS:s styrelse håller fast vid Bibeln som Guds inspirerade, alltigenom ofelbara ord... Jag beklagar, att styrelsen inte velat besvara min i skrivelsen framställda fråga” (sid. 463). (Citerat från FBT 3/1969).

Agne Nordlander och Birger Olsson, båda lärare vid Johannelunds teologiska institut, skrev en bok med namnet *EFS på 70-talet*, där man talade om hur bibelsynen skiftat under kyrkans historia. Hedegård svarade med att alltifrån de apostoliska fäderna, medeltidens teologer, evangelikala protestanter och den romerska kyrkan fram till andra vaticankonsiliet höll alla fast vid Bibelns ofelbarhet. Hedegård frågade i sin artikel om de var okunniga om detta (sid. 465), (FBT 1/71). I FBT 3/71 försvarar Carl Fredrik Wislöff Hedegårds kamp för en ofelbar Bi-

bel. Detta kommenteras av Frandell, som menar att en annan norsk teolog, Hallesby, hade haft stort inflytande på Hedegård. Nu fick han, vid slutet av sitt liv, stöd av en annan norrman (sid. 466).

Sammanfattning

Frandell avslutar sitt arbete med konstaterandet att rösten av en apologetisk teolog nu har tystnat. I oktober 1971 dog David Hedegård. Då fick denne "Herrens stridsman som fullbordat sitt lopp" gå in i den eviga glädjen (sid. 466).

Detta arbete om Hedegårds kamp för tron är med sina närmare femhundra sidor mycket ingående. Avhandlingen är indelad i sju kapitel och innehåller dessutom ett Appendix i fem delar med en biografi över Hedegård. Den har en ingående förteckning över skrifthänvisningar. Dokumentationen är sammanställd efter en kronologisk ordning vilket underlättar egna fördjupningar. Eftersom det rör sig om historia i närtid är de flesta böcker och skrifter fortfarande relativt enkla att få tag på. Bokens omfång får inte leda till att man undviker att ta del av detta arbete. "Historien" är så intressant att den förtjänar att ingående studeras.

Intressant är det också att se att för den som litat på Guds ord, den som inte låter sig drivas av de olika vindkast som ofrånkomligt drabbar den som står i täten, kan man - även om man missförstått någon fråga - ändå komma rätt. Hedegård fick ofta ensam stå emot tryck från nära vänner och kollegor och smärtsamt bevittna hur de vänder sig bort och följer andra auktoriteter än Bibeln. Ordet "kamp" är inte en överdrift. Avhandlingen är avsedd för den vetenskapliga forskningen och kan av förståeliga skäl inte ta hänsyn till känslor. Men från första stund inser man att här gäller det kamp både utåt och inåt för en "stridsman" som slutade sina dagar här på jorden med den gamla sången på sina läppar: "*Emedan blodet räcker till...*" (sid. 466).

Ett önskemål från läsaren är att man lagt ner mer arbete på korrektur för detta arbete. Felstavningar, uteblivna fotnoter, fotnoter som återkommer mer än en gång, fotnotsangivelser som kommer in i den löpande texten och stör läsningen är några sådana saker som borde åtgärdats. Ansvar för översättning av citat i denna recension faller helt på mig som fritt översatt och förkortat av utrymmesskäl.

HAN ÖPPNADE DERAS ÖGON

Om Bibelns enhet

Sture Hallbjörner

GAudete förlag, Helsingborg 2012, 115 sidor

Sture Hallbjörner är präst i Svenska kyrkan och teol. lic. Han har varit missionär i Zimbabwe och kyrkoherde i Uppsala och Göteborg. Denna bok är ett försök att visa på den enhet som finns mellan Gamla och Nya testamentet.

Hallbjörner går direkt till Matteusevangeliet och visar hur Matteus ständigt hänvisar till ”det som var sagt genom profeten” (sid. 32). I kapitlet om ”en översiktlig analys av Matteus som författare” betonas att det inte var med ”egna” ord Matteus skulle berätta om Jesus. ”Han förmedlar det han i sitt lärjungaskap har tagit emot från Jesus. Skall Matteus ord kunna uppfattas som sådana, skall de uppfylla samma krav som profeternas ord och skrifter i Gamla testamentet. De får inte ha karaktär av människoord som hos falska profeter. En apostels vittnesbörd skall kunna sanktioneras av Gud...” (sid. 22).

Här saknar man en klarare framställning av vad inspirationen av den helige Ande innebär. En apostels ord skrivna under inspiration av den helige Ande ska inte bara *sanktioneras* av Gud, de *är* Guds egna ord. Detta är av största vikt då enheten mellan GT och NT ska belysas. De båda testamentena har genom inspirationen i grunden samme författare.

Själva boktiteln är intressant och vill göra läsaren uppmärksam på en sak som bibelkritiken lagt ner stor möda på att bortförklara, nämligen Bibelns enhet. Hallbjörner gör ett uppriktigt försök att visa till enheten mellan Gamla och Nya testamentet. Han hänvisar bl.a. till Luk. 24:44-45, där Jesus går igenom ”Mose lag, profeterna och psalmerna” med Emmausvandrarerna, och sedan ”öppnar har deras ögon så att de kunde förstå skrifterna” (sid. 27). Han fortsätter: ”Inget av det som hör till Jesu teoretiska eller praktiska undervisning är i sig självt något nytt. Samma ord och samma gärningar utför Gud i Skriftens berättelser för och genom sitt folk. ... På så sätt är uppenbart hur kontinuiteten mellan Skriftens Gud/Herre och Jesus är fortlöpande och den kommer inte att kunna hejdas, inte ens av döden” (sid. 59).

Tyvärr ger boken intryck av att författaren har vissa svårighet med att klart skilja mellan lag och evangelium. Då evangeliets väsen behand-

las skriver han: "Evangelium som sådant är en reservationslös tilltro till Guds goda vilja. Han vill frälsa. Han vill välsigna. Han vill förvandla till rättfärdighet... Den kan uppfattas som livgivande till en sjuk eller död och den kan uppfattas med gissel i sin hand och förbannelse. För den som följer Guds handlande med sitt folk i Gamla testamentet är detta inget förvånande" (sid. 30).

Evangelium är inte bara en Guds vilja att frälsa. Evangelium är Guds frälsning, säger aposteln. Evangelium är inte heller bara en vilja att förvandla. Evangeliet är detsamma oberoende av den förvandling som äger rum i människan. Det är budskapet som föder på nytt, ger liv och hopp och förklarar människan rättfärdig inför Gud. Det inte bara förvandlar, det är inte nog, pånyttfödelse är ett måste för varje människa. Då Gud behandlar sitt folk med "gissel" är det *lagens* uppgift. Den straffar och fördömer. För den som följer Guds handlande med sitt folk i Gamla testamentet är detta tydligt. Då man övergav sin Gud och följde andra gudar upphörde välsignelsen och förbannelsen tog vid. Men det var inte evangeliet som straffade folket, det var den omutliga lagen.

Då Hallbjörner ska behandla ämnet *Ett nytt förbund*, blir diskussionen svår att följa. Han hyser tveksamhet inför vad "nytt" egentligen betyder och visar till den moderna forskningen som har olika uppfattningar i frågan. Han ställer frågan: "Är kyrkan, den församling som växer fram efter Jesu uppståndelse och himmelfärd, det nya gudsfolket? Lever de sida vid sida med Israel för att de två gudsfolken en gång skall förenas i en och samma tro?" (sid. 78). Vid uttolkningen av texten i Rom. 9-11 blir oklarheten ännu tydligare. Han skriver: "Denna Guds strategi beskriver Paulus omsorgsfullt i Rom 9-11. Israels förstockelse leder till hedningarnas, hela världens omvändelse, och en gång när tiden är mogen skall så Israel på nytt bli tilltalat och bli inlemmat i frälsningen. Guds ord kan inte göras om intet" (sid. 63).

Vad som plågar aposteln i diskussionen om förstockelsen är just att Israel inte lyssnade till Guds kallelse. Och utanför denna kallelse finns ingen frälsning, varken för hedningar eller israeliter. Han säger bl.a. att hans ständiga sorg var just förhärdelsens ofrånkomliga straff. Rom.9:3: "*Jag skulle önska att jag själv vore fördömd och skild från Kristus i mina bröders ställe – mina landsmän efter härstamning*", alltså, om det kunde gagna deras omvändelse. Det finns bara en väg som leder till Fadern, nämligen Han som säger: "*Jag är vägen*" (Joh. 14:6). Och i Rom. 9:6-7: "*Ty Israel är inte alla som kommer från Israel och inte heller är alla Ab-*

rahams efterkommande hans barn.” I Bibeln finns inget vittnesbörd om hela världens omvändelse. Tvärtom heter det att det är en liten skara som blir frälst, en liten hjord (Luk. 12:32) och att vägen är smal och få som finner den (Matt. 7:14). Vid den slutliga domen ska domaren visa bort dem på hans vänstra sida med de förfärliga orden: ”Gå bort ifrån mig...” (Matt. 25:41). Och alldeles rätt, Guds ord kan inte göras om intet!

KRISTI LAG, NATURLIG LAG OCH ANTINOMISM

Rune Söderlund

Församlingsfakultetens skriftserie nr. 11

Församlingsförlaget 2012, 131 sidor

Rune Söderlund är docent vid centrum för teologi och religionsvetenskap vid Lunds universitet. Föreliggande bok är en samling föredrag av honom som behandlar ämnet lagens funktion teologiskt och filosofiskt, historiskt och i nutid.

Boken är förmodligen avsedd för teologistudenter och pastorer. Den innehåller fyra av varandra oberoende föredrag/upsatser. Det är ett viktigt ämne som behandlas, i synnerhet i en tid då lagen och dess uppgift till stora delar är förbisedd.

Bokens inledande kapitel har temat *Kaos, kosmos och rättfärdighet* och är ett föredrag hållet i filosoficirkeln i Lund. Det är också anpassat just för den miljön. Författaren utlovar inledningsvis att han ska behandla ”vad judisk resp. kristen tro själv har att säga om skapelsens resp. moralens ordning och sambandet dem emellan” (sid. 11). I sin sammanfattning av föredraget säger han att det blivit ”omåttligt belastat med namn och tankar” (sid. 40). Det är inte en överdrift. Tvärtom försvinner nästintill själva ämnet i en uppsjö av olika både äldre och nyare idéer kring skapelsens och moralens ordning och lag.

Övriga kapitelrubriker är *Mosaisk, naturlig och ny lag i Gamla testamentet*, en uppsats skriven med anledning av Aksel Valen-Senstads 65-årsdag 1997. Vidare *Det nya budet*, en julkhälsning till församlingarna i Göteborgs stift 1996.

Mest intressant är kapitel fyra som handlar om antinomismen (förkastandet av lagen) historiskt och i nutid. Han inleder med att säga att det i NT finns en berättigad antinomism i betydelsen avvisandet av la-

gen som frälsningsväg. I både GT och NT är det tron som rättfärdiggör och vad som sker genom lagen är uppenbarandet av synden (sid. 83). Men han visar samtidigt att NT också avvisar antinomismen, t.ex. då Paulus säger: ”Gör vi då vad lag är om intet genom tron? Bort det! Vi gör tvärtom lag gällande” (Rom. 3:31).

Lagens politiska bruk har ifrågasatts av dem som kallades svärmare på Luthers tid. De tänkte sig att samhället skulle styras av evangelium. Då var Luther tvungen att betona lagens betydelse för upprätthållandet av ordningen (sid. 95). När den antinomistiska striden kom på Luthers tid, gällde det lagens teologiska bruk. Det var främst Johann Agricola som uppträdde mot den lutherska uppfattningen. Man gick så långt att man använde uttrycket: ”Till galgen med Mose” (sid. 97). Men Luther som betonade lagens teologiska uppgift svarade: ”Den som tar bort lagen tar bort evangelium” (sid. 99).

Men också antinomismen i nutid tas upp. Exempelvis hos dåvarande ärkebiskopen i Svenska kyrkan Bertil Werkström, som i en intervju i Sv. Dagbladet 1983 säger att ”kyrkan måste anstränga sig att teckna den rätta, icke dömande gudsbilden” (sid. 111). Och Söderlund räds inte att kalla den folkkäre Jonas Gardell ”ohöljt marcionitisk både i tal och skrift”. Gardell säger bl.a. ”att vi i Bibeln möter två gudar, av vilka den ene, lagens gud, är sträng och dömande, den andre, Jesu Kristi Fader, är barmhärtig och kärleksfull” (sid. 111).

Också biskop Gustav Aulén skriver i sin bok *Kristen gudstro i förändringens värld* om vrångbilder av Gud. Exempel på en sådan vrångbild är ”vedergällningsguden, den stränga rättfärdighetens Gud” (sid. 113). När Söderlund kommer fram till företeelser i nutiden som svarar mot Agricolas antinomism, menar han att Dietrich Bonhoeffer inspirerat till tanken på den *myndiga människan* (sid. 118). Och han fortsätter: ”När *myndigheten* är fullt utvecklad upplever människan inte ens något problem med synd och skuld” (sid. 119).

En annan inflytelserik teolog som nämns i sammanhanget är Karl Barth som återupptar Agricolas syn på lagen. En av Barths böcker heter därför *Evangelium och Lag* (inte ”Lag och Evangelium”). Därmed har han ”velat avgränsa sig från det lutherska synsätt, enligt vilket lagen går före evangelium. Karl Barth förnekar som bekant att det finns någon naturlig lagkunskap. All kunskap om gott och ont emanerar från kunskapen om evangelium” (sid. 121).

Kristi lag, naturlig lag och antinomism är en gedigen titel av vilken läsaren möjligen kunde förvänta sig något mer av "substans" när det gäller hjälp med förståelsen av lagen och dess betydelse. Men det ska sägas att Söderlund förkunnar i enlighet med Skriften att lag och evangelium inte får sammanblandas (sid. 95). Och han konstaterar följdriktigt att "Nya testamentet framställer avsaknaden av en realistisk självkänedom som ett hinder för mottagandet av frälsningen" (sid . 120). Den "myndiga" människan vill inte störas av lagen som säger: "*Genom lagen ges insikt om synd*" (Rom. 3:20b). Hon vill ha en "evangelisk gudsbild". Men där lagen är tyst behövs inget evangelium som förutsätter synd och lagöverträdelse. "*Det är inte de friska som behöver läkare utan de sjuka*" (Matt. 9:12).

Alvar Svenson

Gåvoredovisning

Carl Olof Johansson 50, Anonym 1 000, Torsten Carlsson 500, Björn Nissen 20, Hans Rolf 50, Öyvind Edvardsen 500 NOK, Tobias Waldermarsson 250, Christian Ahlskog 124 EUR, Göran Thornström 250, Ingegerd Öberg 250, Gunnar Söreke 250, Mats Huselius 300, Christina Charlotta Lindström 4 EUR, Alex Hedkvist 250, Hilbert Tolleson 50, Eric Malm 50, Tor Jakob Welde 110 NOK, Ole Sandlin 300, Tomas Erlandsson 1 000, Till Thomas Anderthuns minne: Eva och Rickard Lindmark 500.

Varmt tack för era generösa gåvor! Det uppmuntrar till fortsatt kamp för biblisk tro. "Öppna mina ögon så att jag ser undren i din undervisning. Jag är en främling på jorden... För evigt, HERRE, står ditt ord fast i himlen. Från släkte till släkte varar din trofasthet (Ps. 119:18-19, 89-90).

LUTHERS LILLA KATEKES

av David P. Kuske

Kostar endast 175 kr
(384 sidor och inbunden)

Beställs från

BIBLICUM FÖRLAG, Släntvägen 10, 331 35 Värnamo.

E-mail: biblicum@bredband.net

Vädjan om hjälp

- Vi väddar till alla som förstår värdet av ett fritt bibelforskningscentrum för information och forskning att ekonomiskt stödja Stiftelsen Biblicum. Utan trogna understödjare kan Biblicum inte fullfölja sin viktiga uppgift.

Bankgiro Sverige 251-4701

DnB NOR Norge 7877.08.15400

SAMPO Finland 800017-70843747

- Hjälp oss att sprida våra böcker och småskrifter! Inte minst studerande och lärare behöver en saklig information om Bibeln och bibelforskningen, som inte tar sin utgångspunkt i förlagade bibelkritiska teorier utan noggrant presenterar *biblisk tro och historiska fakta om Bibeln*.

- Hjälp oss också att få flera understödjare och prenumeranter på vår tidskrift!

Stiftelsen Biblicum

Besöksadress:

Hantverkaregatan 8B, 341 36 Ljungby. Tel 0372/86303

Postadress:

Ordförande Alvar Svenson, Klasgatan 10, 340 14 Lagan

Tel 0372/30857. E-mail: svenson_alvar@yahoo.se

Tidskriftens expedition:

Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, 331 35 Värnamo

Tel 0370/18217. E-mail: biblicum@bredband.net

Kontakt i Norge:

Egil Edvardsen, Solåsvn. 20, 4330 Ålgård Tel 51617540.

E-mail: egil.edvardsen@luthersk-kirke.no

Biblicums hemsida: www.biblicum.se